# Hayatın En Değerli Dakikaları

# “NAMAZ”

**MUHAMMED ABDULLAH EL-HATİB**

**BEKA YAYINLARI**
Çatalçeşme Sok. Üretmen Han No: 18
Cağaloğlu – İstanbul

0212 512 51 66
0212 512 45 43
0212 512 51 66

Beka

# I:BÖLÜM:
# NAMAZIN ANLAMI

Namaz fiilleri sözleri bilinen tekbirle başlayıp selamla sona eren, farzları ve sünnetleri ile eda edilen vakitleri içerisinde belirli şekilleri bulunan İslam'ın temel rukünlerinden -şahâdetten sonra- birincisidir.

İbn Abbas der ki: Âyetteki "namazı ikâme ederler" bölümünün anlamı, 'namazı farzıyla birlikte kılarlar' demektir. Dahhâk'ın yine İbn Abbas'tan naklettiğine göre O, "Namazı ikâme etmenin, rukû ve secdeleri, tilâveti, huşûu yerli yerince yapmak' manasına gelir. Katâde'ye göre ise, namazın ikamesi demek, 'vaktinde, abdestli olarak, ruku ve secdelerini yaparak, içinde Kur'ân okuyarak teşehhüt edip, peygamberimize salavat getirerek namazı kılmaktır."

Denilmiştir ki: "Nazmın ikamesi demek, zâhiriyle bâtınıyla - huşû, kalp huzuru ile secde ve rukuları yerli yerince yapmaktır."

Yine denilmiştir ki, namazın ikamesi demek, onu sürekli olarak kılmak demektir. Hz. Ömer'in şu

sözü bu manaya işaret eder: "Kim namazını yerli yerince, zamanında ve devamlı olarak kılarsa, dinini korumuş olur. Kim de namazı zayi ederse, diğer ibadetleri de öncelikle zayi eder."

Seyyid kutub, tefsirinde, 'namazı ikame ederler' ayetinin tefsiri sadedinde şöyle demektedir: "İbâdeti sadece Allah'a yaparlar' Böylece insanlara ve diğer varlıklara ibadetten uzaklaşırlar. Sınırsız mutlak güce yönelir, alınlarını sadece Allah'a ibadet amacıyla yere koyarlar. Allah'a hakkıyla secde edip gece-gündüz onunla bağını koparmayan bir kalple ona yönelirler…

## NAMAZ NE ZAMAN VE NASIL FARZ KILINDI?

Bu konudaki görüşleri arz etmeden önce, bunların hepsini birleştirecek biçimde söylemek gerekirse, namaz üç aşamada farz kılınmıştır.

1: Peygamberliğin ilk döneminde sabah ve akşam olmak üzere iki, bir de gece namazı olarak üç vakit olarak farz kılınmıştır. Bu hususa şu mealdeki ayetler tanıklık eder:

"Sabah-akşam rabbini tesbih et!" [Ğâfir, 55] Ve

"Ey Örtüsüne bürünen, gecenin bir kısmında kalk namaz kıl." [Müzzemmil, 1,2]

2-Sonra isrâ gecesinde, her vakit iki rekat olmak üzere namaz, beş vakide çıkarıldı. Akşam namazı ise, üç rekat olarak belirlendi. Hz. Âişe bu hususu şöyle izah eder: "Allah Teâlâ, namazı farz kıldığında, hazarda ve seferde iki rekat olmak üzere gerekli görmüştür. Daha sonra seferdeki namazlar, iki rekat olarak kaldı. Hazardaki namaz ise iki rekat daha artırılarak dört rekat yapıldı.

3-Bundan sonra hicretin ikinci senesine kadar namazın rekatları, şimdiki bildiğimiz sayılarına tamamlandı. Gece namazı ise, kılınması gereken ilk namaz olup, Efendimiz , gecenin ilk bölümünde ya da üçte birinde veyahut ta yarısında kılardı. Müslümanlar da bir sene kadar, bu nazmı kıldılar. Ancak bunu kılmak kendilerine zor geldiğinden Allah onlara bir lütuf ve rahmet olarak kılınmasının zorunluluğunu kaldırdı.

Mesela bir said b. Hişam, müminlerin annesi Hz. Âişe'nin yanına geldi ve: "Ey Müminlerin annesi, Rasûlullah'ın gece namazının nasıl olduğunu bana haber verir misin?" dedi. O da: "Ey Örtüsüne bürünen, kalk" diye başlayan sureyi okumaz

mısın?" diye karşılık verdi. O da: "Evet" dedi. Bunun üzerine Hz. Âişe: "Yüce Allah, bu surenin başında gece namazını farz kıldı. Rasulullah ta bir sene boyunca bu nazmı kıldı. Öyle ki, bazen çok namaz kılmaktan ayakları şişerdi. Allah, inecek olan bu surenin sonunu, inzal buyurmayıp, on iki ay süreyle semada tuttu. Sonra bu surenin sonunda bu konudaki emri (farziyeti) hafifletip müstehap yaptı. [Müslim rivayeti]

4-Namazın bir dış, bir de iç boyutu ve derinliği vardır. Dış şekli, kıyam kıraat, ruku ve sücûtlardır. İç boyutu ise, huşû, kalp huzuru, okuduğu ayet ve duaların manasını düşünmek, Yüce Allah'ın azametine inanmak, yüce kudreti karşısında boyun eğmek, zihni ve kalbi dünyevî düşüncelerden uzaklaştırmak gibi namazın özünü ve ruhunu oluşturan eylemlerden meydana gelir. Zira gaflet ve gevşeklik üzere kılınan namazın, bir yararı ve sevabı yoktur. Bu hususta Hasan-ı Basrî, kendinden önceki alimlerden şu hususu nakleder: "Onların (selefin) huşuu, kalplerinde idi. Bu nedenle bakışlarını kısar, diğer organlarını kontrol altına alırlardı.[1]

---

[1] Süyûtî, ed-Dürru'l-mensûr, c.V. (İlgili ayetin tefsiri)

İbn Ömer bu hususta şunları söyler: "Namaza kalktıklarında bütünüyle namaza yönelir, gözlerini secde yerine

odaklardı. Ve bilirlerdi ki, Allah Teâlâ kendilerine yönelmiş durumdadır. Bununla namazda sağa sola hiç dönmezlerdi.[2]

Isfehanî'nin Ebû Hüreyre den yaptığı rivayete göre, Hz. Peygamber şöyle buyurdular. "Bir adam altmış yıl boyunca namaz kılar da namazı yine de kabul edilmez. Belki de bunu nedeni, rukusunu tam, secdesini eksik; ya da secdesini tam rukusunu eksik yapmasından dolayıdır."[3]

## BİR DÜŞÜNME DURUŞU

İbn Kayyım el-Cevziyye rabbinin huzurunda namaz kılan bir kimse ile bir düşünme-tefekkür amaçlı bir duruşu sergileyerek, bu eylemden her müslümanın da mutlaka bir pay almasını ister. Namazdan alacağımız pay, -hadiste de geçtiği üzere- onu ne kadar aklettiğimize bağlıdır. İşte ben bu duruşu Allah Teâlânın namaz konusunda bizden istediğine ulaştıran bir eylem olarak belirlemeyi düşündüm. O şöyle der: "Kur'ân'ın manası ile esma

---

[2] Aynı yere bk.

[3] Bkz. Hâfız Münzirî, et-Terğîb ve't-Terhîb.

ve sıfatların acaipliklerini düşünen, iman zindeliğini kalbine eklemleyen kimse her bir sıfat ve ismin namazında da bir yerinin bulunduğunu tespit eder.

1-Namaz kılan kimse, Rabbinin huzurunda durmak amacıyla ayağa kalkıp dikilirse bunu yapmakla onun kayyûmiyyetini müşahede eder.

2- 'Allâhu Ekber' dediğinin de ise onun yüceliğini müşahede etmiştir.

3-'Sübhâneke'yi okuduğunda, kalbi ile rabbinin her türlü noksanlıktan münezzeh, her türlü övgüye layık olduğunu görecektir. Zira hamd etmek, her türlü kemal sıfatını tazammun ettiği gibi, onun her türlü noksanlıktan da uzak olduğunu gerektirir. Onun ismi çok mübârektir. Az bir şeye yönelik olarak anılırsa onu çoğaltır. Hayırlı bir şeye yönelik olarak zikredilirse, onu çoğaltır ve bereketlendirir. Bir kötülüğe karşı söylenirse onu yok eder. Bir şeytana karşı söylenirse, onu kovar ve perişan eder. Bu, ismin kemalinin o ismin kendisine verilenin kemalinden kaynaklandığı ilkesine dayanır. İşte isminin durumu bu olan zatın adının anılmasıyla birlikte –yeryüzünde ve gökyüzünde- hiçbir kötülük insan zarar veremez. Zira isim verilen bu

zât çok yüce ve büyüktür. Onun yüceliği her şeyin üstündedir. Onun konumu her şeyin üzerinde yer alır. Onun egemenlik ve gücü her şeyin üzerinde etkilidir. Onun zatı, sıfatları ve fiilleri, şeriki olmaktan çok uzaktır. Nitekim mümin cinler şöyle demişlerdir: "Gerçek şu ki rabbimizin şanı çok yüce olup, hiçbir eş ve çocuk edinmemiştir. [Cin suresi, 3]

4- Eûzü besmele çektiğinde onun sağlam kalesine sığınmış, onun güç ve kuvvetine tutunmuş, kendisini rabbine ulaşmaktan alıkoyacak düşmana karşı onun korumasına bağlanmış olmaktadır.

5- Kul (الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ 2) dediğinde, az bir süre bekleyip, rabbinin kendisine "Kulum bana hamdetti." şeklindeki cevabı bekler.

6- (الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ 3) dediğinde Rabbinin "kulum beni yüceltti/övdü" demesini bekler.

7- (مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ 4) dediğinde rabbinin "kulum beni yüceltti" demesini bekler.

…Andolsun ki, kalplerin üzerinde şehvet dumanları ve nefsin bulutları bulunmasa, o zaman kişi rabbi, yaratıcısı ve var edicisinin kendisiyle

"kulum beni mecd etti, övdü ve senada bulundu" şeklinde konuşmasından dolayı sevinç ve neşeden adeta uçardı. Böylece esmâ-i hüsnâ'nın odak üç isminin tecellilerine şahit olmasına kalbinde yer açılmış olur. Bu isimler, lafza-i celâl (Allah), rahman ve rabbtir. Yine kalbi 'Allah' ismini zikrederek onun bir ilâh, bir mabut, kendisinden çekinilecek bir varlığı müşahede eder. Onun dışında hiçbir kimsenin ibadete lâyık olmadığını bütün yüzlerin ona yöneldiğini, tüm varlıkların ona boyun eğdiğini bütün seslerin onun önün de dize geldiğini görür. İşte ayetler: "Yedi kat gökler ile yerküre ve onun üzerindeki tün varlıklar mutlaka onu tesbih ederler." [İsrâ, 44] "Gökler ve yerdekilerin tümü onun olup, sadece ona boyun eğerler." [Rûm 26]

"Rabbi'l-âlemîn" diye söylediğinde rabbinin, her şeyi ayakta tuttuğunu, tüm varlıkların onun sayesinde varlığı sürdürdüğünü, -ister hayırlı ve isterse şerli olsun- bütün nefislere hakim olduğunu, alemi tek başına düzenlediğini müşahede eder.

"er-Rahmânü'r-Rahîm" dediğindeyse, rabbinin; yaratıklarına karşı her türlü ihsanın sahibi olduğunu, çeşitli nimetlerle kendini kullara sevdirdiğini, her şeyi ilmen ve rahmet bakımından

kuşattığını, her yaratığa nimet ve fazlını bolca verdiğini, nimetlerini tüm varlıklara yaydığını, rahmetinin ilminin uzandığı tüm yerlere kadar gittiğini, rahmetiyle tüm varlıkları yarattığını, yine rahmetiyle kitaplar indirip, peygamberler gönderdiğini, şeraitler gönderdiğini, cenneti ve cehennemi var ettiğini, mümin kullarını cennetine sevk edeceğini, muvahhit kullardan günahkar olanları rahmetiyle arındırdığını, kullarından kendilerine buğzettiği kimseleri cehennemine attığını ve daha nice şeyleri işte bu namazında düşünür ve tefekkür eder.

Yine bu esnada, onu emir ve nehiylerini, tavsiye ve öğütlerini engin rahmetini, sonsuz nimetlerini tezekkür eder. Ubûdiyet nasıl bir sebep ise bu durumda rahmet te, onun kullarıyla kendisinin bağını kuran biricik sebeptir.

8- "Mâlik-i yevmid'dîn" dediğinde, bir ve tek olan Allah Teâlâdan başka hiç kimsenin layık olmadığı mecdi (Yüceliğini dile getirme) sadece ona has kılarak müşahede eder. Onun tek egemen melik olduğunu, her yaratığın ona yaklaşıp- yöneldiğini, her şeyi onun ezici egemenliğine boyun eğdiğini, her üstün kişinin onun izzeti karşısında ezildiğini, apaçık olarak görür. Kalbiyle Allah Teâlânın esmâ

ve sıfatlarının iç yüzünü ve derinlikli özünü kavrar. Bu sıfatların ve isimlerin yok sayılmasının onun yüce zâtını yok saymak anlamına geleceğini bilir. Çünkü gerçek rabb ve ilah, ancak ve ancak diri, kayyûm, her şeyi hakkıyla bilip-gören, her şeyin düzenleyicisi, her şeyi yapmaya gücü yeten, konuşan, emredip nehyeden, mülkünün her köşesine rasuller gönderen, rızasına layık olandan razı olup, onlara sevap ve ihsanda bulunan, ikram eden, kendine yönelenleri kendisine yaklaştıran, gazabı hak edenlre de gazap edip rahmetinden uzaklaştıran, onları sorguya çeken-takip eden, hak edenleri cezalandıran, dilediğine acıyıp merhamet eden, dilediğine dilediği kadar ve çeşitte veren, istediğini yaklaştırıp istediğini uzaklaştıran bir niteliğe sahiptir. Onun bir azap bir de mutluluk yurdu bulunmaktadır. Ki bunlar da cennet ve cehennem diye anılır. İşte bütün bunları kul, "Mâlik-i yevmid'dîn" dediğinde apaçık olarak müşahede eder.

9- "İyyâke na'büdü ve iyyâke nesteîn" dediğindeyse, yaratılış ve oluşların, dünya ve ahiretin sırrını keşfeder. Zaten bu söz, tüm vesile ve gayeleri içinde barındırmaktadır. Gayelerin en yücesi ubûdiyettir. Vesilelerin en üstünü de bu

gayeye ulaştıran araç niteliğindeki davranışlardır. Ondan başka ibadete layık olan başka bir ilah ve mabut yoktur. İbadet ederken ona yardım edecek te sadece o bir tek olan rabbidir. Kul ona ilah oluşundan dolayı ibadet eder, rububiyyetinden yardım diler, ve sadece onun yardımıyla hidayet yoluna girer.

10- "İhdine's-Sırâta'l-müstekîm" diyerek, niyazda bulunan bir kul, kendisinin Yüce Allah'a olan son derece şiddetli ihtiyaç ve gereksinimini müşahede eder. Bu ihtiyaç sadece ve sadece ona duyulan bir durumdur. Zira insan, her halükârda sadece ona ihtiyaç hisseder. Bu duadan amaçlanan şey de ancak ona ulaştıracak bir hidayetle mümkündür. Bu, kulu tevfike, yani başarıya götüren şeye ulaştırma, fiil üzerine kudreti yaratma, irade etme, sevilen ve istenilen şeye iletme, onun mefsedetlere karşı koruma gibi biçimlerde cereyan eder. Bu ayette Allah, buna ek olarak, hakkı tanıdıkları halde kabule yanaşmayarak gazaba uğrayanların, yüce Allahın dışında başka bir varlığa tapınan kimselerin dışındaki ehl-i hidayetin, yani kendilerine nimet verdiği kimselerin kimler olduğunu beyan eder.

11- Bütün bu sena, dua ve tevhid etmekten sonra güveni ifade eden bir finalle bu işi sonlandırır. Ki

bu duruma melekler de "amin" diyerek iştirak ederler. Bu birlikte dile getirilen "amin" merasimi namazın süsü mesabesindedir. Nitekim namazın diğer, elleri kaldırma, sünnete ittiba, Allah Teâlânın emirlerine itaat ve yüceleme, iki elin ibadet pozisyonu alması, bir hal ve tavırdan başka bir hal ve tavra geçiş yapma gibi süsleri ve tamamlayıcı unsurlarında olduğu gibi.

Daha sonra rabbiyle sözlü münacata başlar. İmâmın okuyuşuna sessizce durarak iştirak eder. Kalp huzuru ve iç görüsüne sahip olur.[4]

Büyük ve derin anlamlar taşıması, hayatımızdaki önemli ve fonksiyonel değeri nedeniyle uzunca sayılan bir alıntı da bulunduğum farkındayım. Ancak bu şekilde davranmamız, namazın hayatımızdaki önemli yerine işaret etmek maksadına matuftur. İbn kayyım'ın işaret ettiği bütün bu hususlara şu hadis te ifadesini bulur. Rasulullah rabbinden aktararak şöyle der:

"Ben sadece benim azametimin önünde eğilen, yaratışıma dil uzatmayan, bana isyanda ısr ar

[4] İbn Kayyım el-Cevziyye, Kitabü's-Salât, s. 190 vd.

etmeksizin geceleyen, gündüzünü de benim zikrimle geçiren, bir de miskine, yolcuya, köle ve başına sıkıntı gelmiş yakınlara acıyıp (yardım eden) kimselerin namazlarını kabulle karşılarım!"[5]

Bu arada seleften bazılarının bu meyandaki değerli davranışlarına da yer vermekte yarar mülahaza ediyoruz. Örneğin Hâtem-i Esam'a nasıl namaz kıldığı hakkında soruldu. Cevaben şöyle dedi:

"Namaz vakti girdiğinde güzelce abdest alır namaz kılmak istediğim yere gelirim. Bütün azalarımı namaza yoğunlaştırmam için birazcık otururum. Sonra ayağa kalkarım. Kabeyi alnımın hizasına alırım. Sıratın ayağımın altında cennetin sağımda cehennemin solumda, ölüm meleğinin ardımda olduğunu, kıldığım bu namazımın son namazım olduğunu var sayarım. Korku ve ümit arasında bir halet-i ruhiyeye sahip olmayı sağlarım. Sonra da tekbir alır, tertil üzere kıraatimi yaparım. Tevazu ile rukua, huşu içerisinde secde ye varırım. Sol ayağım üzerine oturur. Sağ ayağımı dikerim. İhlaslı olmayı sağlar, sonra da bu namazımın kabulle mi

---

[5] Bezzâr, Müsnedinde rivayet etmiştir.

karşılandığını ya da reddedildiğini bilemem….."[6]

## NAMAZ TAKATIN KAYNAĞIDIR

Mümin gücü yettiği kadar namaz kılmaya devam eder. Zayıf olan kimseler namaz sayesinde güçlenir, huzurlu kimse mutlu olur, hasta iyileşir, tembel kimseler dinçleşir. Genel olarak bunlar gayri Müslimlerin itiraf ettiği hakikatlerdir. Bir de İslâm'ın farzlarından biri olunca önemi bir kat daha artmaktadır.

Bu sebeple tabiat âlimi meşhur Dr. Kasis KERİL namazın vermiş olduğu bu kuvveti ve insan hayatındaki tesiri açıklayarak şöyle diyor:

"Belki de namaz insanı güçlendirmek için günümüze kadar bilinebilen en büyük etkendir. Ben bir doktor olarak tedavileri konusunda ilaçların tedavi etmekten aciz kaldığı birçok hasta gördüm. Tıp hastaya yardım elini uzattığı zaman aciz kalıp teslim olmuştur, hemen namaz araya girmiş ve hastaların hastalıklarından kurtulmalarını sağlamıştır. Gerçekten namaz ışık saçmanın

[6] Bkz. Ğazzâlî, İhyâu Ulûmiddin.

kaynağı olan radyum madeni gibidir, dinç olmanın temelidir. Namazla insan üstesinden gelemediği karşı direncini artırmaya ve kuvvetli olmaya çalışır."[7]

Sonra şöyle devam ediyor:

"Biz namaz kılarken yaratıkları gözetmek suretiyle kalbimizi büyük bir kuvvetle özdeşleştiririz. Yalvararak bu güç ve kuvveti isteriz, kendisiyle hayatın sıkıntılarına karşı bize yardım edecek bir yol gösterici meseleyi boyun eğerek isteriz. Gerçekten boyun eğmek tek başına kuvvetimizin ve direncimizin artması için yeterlidir. Hiçbir kimseyi Allah'a bir kez olsun boyun eğip te bu boyun eğmenin kendisini kötü sonuçlara götürdüğünü gösteremez."[8]

## NAMAZINI YERLİ YERİNCE KILMAYANLARA UYARILAR:

Çoğu Müslüman ne rukû ve ne de secdelerinde namazlarını tam ve şekillerine uygun olarak

---

[7] Kitâb Da' el-Kalak ve'bde' il-hayat s.299.

[8] Adı geçen yer.

kılmadıkları gibi kendilerine yönelik olan bu yöndeki nasihatleri da kabul etmezler. Ahmet b. Hanbel şöyle der:

"Hadiste geldiğine göre "Öyle bir zaman gelecek ki insanlar (şeklen) namaz kılacaklar ama (hakikatte) onu kılmamışlardır. Ben o zamanın bugün olmasından korkarım. Ben yüz kadar mescitte namaz kıldım, hiç birinde namaz kılanların peygamber (S.A.V.) den sahabeden geldiği şekilde namaz kılanını görmedim. Allahtan sakınınız ve nasıl namaz kıldığına ve sizinle beraber namaz kılanların nasıl namaz kıldığına bakınız."[9]

Ahmet bin Hanbel'in zamanında durum böyleydi ya günümüzde nasıl olacak? Rasûlullah (S.A.V.) şöyle buyuruyor; "Allah, sizin namazlarınızda ruku ile secde arasında yaptığınız kıyama bakar"[10]

Yine Rasûlullah (S.A.V.) şöyle buyurmuştur: "Gençler ruku ve secdeyi tam yapmayan kimsenin

[9] Müsned-i Ahmed. Kitâbü's-salât.

[10] Ahmed, el-Müsned; Taberânî, el-Kebir.

namazı kabul olmamıştır, dikkat edimiz."[11]

Ahmet b. Hanbelî der ki;

"Hadiste şöyle gelmiştir: namazı terk eden kimsenin İslam'dan bir payı yoktur." Namazı hafif tutup onu basit gören herkes İslâm'ı hafife alan ve onu basit görendir onların İslâm'dan nasipleri, namazlarına rağbet gösterdikleri kadardır. Ey Allah'ım kulu, kedi nefsini tanı ve Allah'ı terk etmekten sakın. Kalbindeki İslam, kalbindeki namaza verdiğin değer miktarındadır."[12]

## NAMAZ TOPLUMU SAHİCİ VE MÜKEMMEL BİR TOPLUMDUR[13]:

-Namaz nedir?

-Namaz kul ile rabbi arasındaki bir bağ mıdır?

---

[11] İbn Mâce, İbn Hıbbân, Ahmed, el-Müsned.

[12] Ahmed, el-Müsned.

[13] Bu yazı, Mecelletü'd-da've sayı II. [Şevval 1397]. da neşredilmiştir.

-Müslüman fert ve Müslüman toplum için her gün namaz kılmak bir kuramlıdır?

-Namaz boyun eğme midir? Veya avuçları açıp Allah'a dua etmek mi?

-Namaz Allah'ın kullarına bir rahmetimidir?

-Namaz bir hayat tarzı mı yoksa Müslüman'ın işiten, itaat eden, düzenli olan ve temiz olan bir şahsiyet olması için getirilen sorumluluk yöntemlerinden birimidir?

-Namaz, mahalle sakinleri olarak günde beş kez topluca Cuma kılmak üzere haftada bir kez yada toplumun tamamına bayramlar olmak üzere kılınmanın emrettiği bir şey midir?

Hakikat şu ki: Namaz bunların tamamını içine alır. Namaz kul ile rabbi arasında bir bağdır. Bu bağ ki yeryüzü ile semayı birbirine bağlar ve müminin rabbine yükseldiği miracıdır.

Namaz Allah'tan kullarına bir rahmet, meleklerinden ihlâslı kullarına bir duadır. Allah (cc) şöyle buyurmuştur:

"O Allah ki size rahmet verir, melekleri de sizi karanlıktan aydınlığa çıkarmak için dua ederler. Allah müminlere karşı merhametli olandır."[14]

Allah bizzat kendisini yusalli diye vasıflandırmıştır. Salât burada rahmet manasınadır. Salât rahmet demektir. Çünkü salât, mü'minleri sapıklığın karanlığından imanın nuruna çıkartır. Körlükten hakikati görememekten hidayete ulaştırır, tahrif bahtsızlığından istikamet (doğru) ‘in mutluluğuna ulaştırır.

Meleklerin salâtı rahmet ve istiğfardır, bütün kullara rahmettir, bütün Müslümanlara bağışlanma dileğidir. Allah (cc) şöyle buyurmuştur:

"Arşı taşıyanlar (melekler) ve arşın etrafındakiler rablerini hamd ile tesbih ederler ve ona iman ederler, iman eden kimseler için de şöyle mağfiret dilerler: "Ey rabbimiz! Rahmetin ve ilmin her şeyi kuşatmıştır, o tövbe edenlere ve senin yoluna uyanlara mağfiret buyur. Onları cehennem azabından koru." "Ey rabbimiz hem onları hem de onların atalarından zevcelerinden ve

[14] Ahzab, 43.

zürriyetlerinden iyi olanları kendilerine vaad ettiğin nimet cennetlerine koy. Şüphesiz aziz ve hâkim olan sensin." "Onları fenalıklardan koru sen herkimi fenalıktan korursan o gün ona mutlaka rahmet etmişsindir, asıl büyük kurtuluşta budur."[15]

Namaz tanışmanın en kestirme yollarından biri ve insanlar arsında sevginin yayılması için en mükemmel bir araçtır. İnsanların kalplerini uzlaştırma ve ülkeler arası sınırları kaldırmada yine namaz en etkili bir araçtır. Allah (cc) şöyle buyurmuştur: "Biz sizi tanışasınız diye milletler ve kabilelere ayrılmış bir şekilde yarattık."[16]

Namaz toplumu birbirleriyle çekişme nedir bilmez, bir diğerinden yüz çevirmeye razı olmaz. Fertler arasındaki ihtilaftan doğan mesafeleri, birbirine kenetlenmiş toplumu meydana getirmeyi arzulayarak ve toplumun varlığını ve kuvvetini koruyarak kapatır. Allah teâlâ "sakın birbirinizle çekişmeyin yoksa yılgınlığa kapılırsınız da

---

[15] Ğâfir, 9.

[16] Hucurât, 13.

cesaretiniz sönüverir"[17] buyuruyor.

Kalpleri Allah'ın zikriyle doluyken nasıl olurda birbirleriyle çekişirler. Düsturları birken namaz kılanlar nasıl olurda ihtilafa düşerler. Nefret eden kalpler, Allah'ı zikretmeyen kalplerdir. Birbirleriyle çekişen kalpler, Allah'ın hidayetinden sapan kalplerdir. Mü'minlerin kalpleri ise tatmine ulaşmış kalplerdir ki Allah Teâlâ "Bilin ki kalpler ancak Allah'ı anarak huzura erişir".[18] Buyurur.

## SAĞLAM TOPLUM BOŞ VE ANLAMSIZ ŞEYLERLE UĞRAŞMAZ

Namaz toplumu sağlam toplumdur ve kötülük nedir bilmez, uyanıktır, uyku nedir bilmez. İlme karşı bir istek vardır ve daima ilmi araştırır, marifeti arar. Ona ulaşmak için yeryüzünde dağlar arasındaki geniş yollarda yürür. Hadisi şerifte: "Çin'de de olsa ilmi arayın" [19] buyrulmakta ve yine "ilim talep

---

[17] Enfal, 46.

[18] Ra'd, 28.

[19] Bkz. Keşfül-hafa [Çok zayıf bir hadis.]

etmek (kadın erkek) her Müslüman'a farzdır."[20] denilmektedir.

Namaz toplumu evi ve kalbi temiz toplumdur, içi ve dışı temiz olan toplumdur. Nefret, kin, kıskançlık, ispiyonculuk, sorumluluktan kaçış, iftira gibi bir takım kalbi hastalıklardan en uzak olan toplumdur. Çünkü o toplum Allah'ın sevgisiyle samimi bir toplumdur ki Allah Teâlâ "Göğüslerinden kin olarak ne varsa hepsini çıkarıp attık"[21] buyurmaktadır.

Onların zahiri temizdir. Çünkü onlar günde beş kez temizlenirler. Vücutlarını suyla temizlerler ve böylece hasta olmazlar. Ruhlarını namazla temizlerler ve böylece ayrılığa düşmezler. Mallarını zekâtla temizlerler ve böylece mallarında eksilme olmaz. Allah Teâlâ; "Onların mallarından zekât al ki, bununla onları günahlarından temizleyesin, onların sevaplarını arttırıp yüceltesin"[22] buyurmaktadır.

---

[20] İbn Mace.

[21] A'râf, 43.

[22] Tevbe, 103.

Bunun için diyebiliriz ki namaz toplumu temiz toplumdur. Namaz toplumunda fakir bulabilirsin fakat ihtiyaç sahibi bulamazsın. Rızk konusunda cimri davrananın cimri davrananı bulabilirsin ama dilenci bulamasın. Onlar içinde zengin bulabilirsin ama aç gözlü ve cimri bulamasın. Onlar saygın ve sözünün eridirler. Hastalıklarını sadaka ile tedavi ederler, mallarını zekâtla arttırırlar, günahlarını ihsanla örterler. Allah Teâlâ "Orada arınmak isteğiyle dolup taşan adamlar vardır ve Allah'ta zaten kendini arındıranları sever"[23] buyurmaktadır.

Düzen… İtaat toplumu

Namaz toplumu, düzen ve itaat toplumudur, doğruluk ve erdemlik toplumudur. Bu toplum kaos nedir bilmez. Çünkü bu toplum geleceğinin planını yapar. İşleri yerine getirmede acelecilik ve hazırlıksızlık yapmaz. Bu toplum itaatkâr bir toplumdur, isyan nedir başkaldırı nedir bilmez. Müslüman hâkimin emrinden çıkmazlar ki o toplum onu seçtiği halde nasıl olurda emrinden çıkar. O toplum ondan razı olduktan sonra nasıl

---

[23] Tevbe, 108.

olurda itaat sopasını kırar. Hâkim toplumun hizmetçisi iken nasıl olurda toplum ümmetin hâkimine karşı devrim, ayaklanma talep eder ve aynı şekilde Allah'ın şeriatını uygularken nasıl olurda ayaklanma talep eder. Yalancı propaganda ve ön yargılı hevâlarla hükmün üstüne çıkmaz, hükmü kendi lehine istemez. Küçük bir prestij veya usta bir hileye dayanarak otoritenin üstüne çıkmaz.

Namaz toplumu, izzet ve cömert toplumudur. Toprağını işgal ettirmez, ülkesini sömürge yaptırmaz, yaşamın rezil olmasına razı olmaz. Bir insana boyun eğmeyi, itaat etmeyi kabul etmez. Allah Teâlâ "İzzet Allah'ın, Resûlünün ve müminlerindir"[24] buyurur.

Namaz toplumunu felaketler kuşatmaz, musibetler zelil etmez. Bunlar kendisine bulaşırsa aceleyle namaza koşar. Problemler aniden çıkagelirse Allah'a yönelir. Ondan başka zorluğu kaldırabilecek kim var ki?. Rasûlullah (S.A.V) ‘i zor şartlar kuşattığı zaman şöyle derdi: "bizi namazla rahatlat ey Bilal". O'nu böyle, namaz için çağırmaya devam ederdi. İşte burada kendisinde

[24] Münafikun, 8.

zilletin bulunmadığı bir izzet vardır, kendisinde zayıflığın olmadığı bir kuvvet vardır, kendisine korkunun bulaşmadığı bir güven vardır.

## NAMAZ; ÖZGÜRLÜŞMENİN EN BÜYÜK GÜÇ KAYNAĞIDIR

Bu tasavvurla namaz, özgürlük için en büyük güçtür. Ferdin, toplumun özgürlüğüdür. Savaş anında bir grup pusuda beklerken Rasûlullah da namaz kılardı.

Allah Teâlâ: "Onların arasında olup onlara namaz kıldırdığında, onlardan bir kısmı seninle namaz kılsınlar, silahlarını alsınlar. Secdeyi yaptıklarında arka tarafınıza geçsinler. Namaz kılmayan diğer kısmı gelsin ve seninle namaz kılsınlar, hazırlıklarını ve silahlarını alsınlar "[25] buyurur.

Namaz; yolculukta, hastalıkta, savaş meydanında… Sakıt olmaz. Namaz barışta güvenliğin ve mutmain olmanın dayanağıdır ve toplumda sevginin ve yardımlaşmanın yayılması için bir vesiledir. Namaz; savaş meydanında zaferin yoludur,

---

[25] Nisâ, 102.

hastalıkta şifa için bir etkendir, seferde hedefe ulaşmayı kolaylaştıran ve amacı gerçekleştiren bir etkendir. Sadece Allah'a secde eden ve sadece hükmüne boyun eğen özgür bireyler için ihtiyaç anında hayat kaynağıdır. O özgür bireyler ki, onları nefislerinin arzuları zelil etmez ve onlar baskıcı iradeye karşı köleleşmezler. Onlar savaş meydanlarında zafer kazananlardır, hayat onlar için hediye edildiği halde onlar hayatı terk etmişlerdir. Ve onlar toplumlarını barış ve emniyet üzere kurarlar. Namaz toplumu, namazın hidayet ve sapıklık arasındaki yolların ayrıştırıcısı olduğunu görür. Namaz kılmayan kişide hayır yoktur. Çünkü bu kişi nefsinin ve şehvetinin kölesidir. Ona güven olmaz çünkü o kendisiyle Allah'ın arasını koparmıştır. Hal böyleyken nasıl olup ta kendisiyle insanların arasını birleştirsin.

## YÖNETİM MERKEZLERİNDEN NAMAZI TERK EDENLERİN MAHRUM EDİLMESİ

Kendisinde rabbi için hayır bulunmayan kişide nefsi için, toplumu için, tüm insanlar için de hayır yoktur. Namaz toplumu, namazı terk edenleri yönetim merkezinden mahrum bırakır, önemli iş noktalarından da mahrum bırakır. Çünkü onlar

hüküm vermesi için Rablerine değil, şehvetlerine başvururlar.

İşte bu gerçekten pratik yaşamımızda yararlanmamız gerekir. Buda şöyle olur: İnsanları yaratıcılarını tanıma ve iman olguları açısından bir değerlendirmeye tabi tuttuktan sonra bu ölçüleri en başa koyarız, daha sonra bununla beraber onları bu görevlerine sevk eden bilgi ve uzmanlıklarının boyutunu araştırırız.

Hz. Ömer        Rumlarla savaşacak ordu için bir komutan seçmeyi düşünüyordu ki o insanların değerini tespit etmede son derece ince görüşlü biriydi. O en büyük komutanları ve en basiretli valileri namazlarındaki hususlarından sosyal hayattaki yeteneklerinden hareketle tespit edip atamıştır. İşte namazları konusundaki titizlikleri bu kişilerin valilik ve komutanlık makamına gelmelerinin ölçüsü, sebebi olmuştur.

Hz. Ömer komutanını nasıl seçti?

Numan bin Mukrin meşhur Nihavend savaşında komutanlık yapmış biriydi. Fakat Hz. Ömer adını bilmiyordu. Hz. Ömer mescide girince huşu içinde namaz kılan birini gördü. Yüreği bu şahsı beğendi

ve gönlü ona bir güven duydu. Bu şahıs ise kolları sarmal, boyu uzun ve pazıları güçlü biriydi. Hz. Ömer bu kim diye sorunca "Numan bin Mukrin" cevabını aldı. Bunun üzerine "onu bana getirin" dedi. Bu şahıs Hz. Ömer'in huzuruna varınca Hz. Ömer ona "seni önemli bir görev için tayin ettim" deyince üzerine o zeki şahıs "Eğer beni zekât toplama işi için tayin ediyorsan ben bu iş için uygun değilim, ama beni cihat ve şahadet için tayin ediyorsan ben bu işe daha uygunum" dedi. Bunun üzerine Hz. Ömer "bilakis seni şahadet için tayin ettim" dedi. Sonra da onu ordunun başına getirdi. Numan'ın savaş konusunda yaptığı ilk iş düşman ile kıran kırana girmeden önce askerlerinden abdest alıp namaz kılmalarını istedi. Namazdan hemen sonra da şöyle diyerek ellerini açıp kaldırmalarını istedi: "Ey insanlar ben dua edeceğim sizde âmin deyin."

Peki, nasıl dua ettiğini biliyor musunuz?

Onlara şöyle dedi: "Numan'ı Müslümanlara fetih yolunu açacak bir şahadetle rızıklandır." Onlarda hep bir ağızdan "âmin" dediler. Sonra peş peşe hamlelerle düşmanla defalarca kıran kırana girdi. Ancak o zeki komutan bedelini ödemişti, kana boyanmış bir şekilde savaş meydanında yere yı-

ğıldı, can çekişir bir haldeyken Ma'kil bin Yesâr yanına varınca son nefesinde zaferin gerçekleşip gerçekleşmediğini sordu. Ma'kil "evet" deyince bunun üzerine "Bunu emirulmüminine haber verin dedi de sonra ruhunu teslim etti.

Müslümanların idareci ve komutanların güçlü kimseler olması gerekir, bedenen güçlü olmalılar ki problemler onları kuşatınca gönüllerini korku sarmasın zihnen güçlü olmalılar ki aceleci bir düşünce ve ani bir görüş sebebiyle şehirlerini ve vatanlarını düşmanın avucuna koymasınlar. Ruhen güçlü olmalılar ki dünya onları aldatmasın ve onun fani yıkıntısına tamah etmesinler.

Peki biz bunları yapıyor muyuz?... Allah'tan böyle olmasını diliyoruz.

## GENÇLERLE BAŞBAŞA[26]

Gençlerimiz dini inançları kabul etme ve ret etme açısından üç kısma ayrılırlar.

Birinci kısım: İnançları toptan ret eden ve

---

[26] Bu yazı, Mecelletü'd-da've sayı XIV. [Şaban 1397]. da neşredilmiştir.

peygamberleri kabul etmeyenlerdir. Sınırların ötesinden ve düzlüklerin arkasından gelen fikirlere uyum sağlar.

İkinci kısım: Bunlar dinine karşı samimi, rabbinin emirlerine boyun eğen ve onun farz kıldığı ayetleri eda eden gençlerdir. Onlar rablerine kavuşturan yolu bilirler, onları namaz kılarken görürsün, onlar gecelerini namaz kılarak geçirirler, onlar savaş ve barışta -adeta- vatanın teçhizatıdırlar.

Üçüncü kısım: Şeklen Müslümanlar, genel çerçeve açısından Müslüman cemaatinden sayılırlar. Bunlar La ilahe illallah der ama namaz kılmazlar, peygamberleri kabul eder ama emirlerini yerine getirmezler. İşte bu üçüncü kısımdakilere : "Namaz kıl" dediğimizde ağız bükerek şöyle derler "bu aşina olmadığımız bir çağrı, daha önce işitmediğimiz bir ses. Yoksa sen değişim ve medeniyet çağı olan yirminci yüzyılda olduğumuzu unuttun mu? Şimdi nasıl olurda bizi orman kanunlarının hüküm sürdüğü mağara hayatının yaşandığı asra çağırırsın? Yoksa cehaleti bilgiye, barbarlığı medeniyete mi tercih edelim? Yoksa namazın mı seni böyle bir şeye sevk ediyor? Biz aydınlığıyla gözümüzü kamaştıracak, sesiyle bizi coşturacak ve içkisiyle bizi sarhoş edecek yeniliği

istiyoruz. Peki, bunların bir benzerin namaz sağlar mı? Yeni medeniyet bedenlerimizi temizledi, organlarımızı arındırdı ve vücudumuzu cilaladı.

Buna karşılık namaz bizi hangi seviyeye çıkardı? Yoksa sen düşüncelerimizi eğitmeyi, kalplerimizi yumuşatmayı mı amaçlıyorsun? Hem düşüncelerimizin duru, kalplerimizin yumuşak ve algılarımızın hassas olmadığını kim söyledi?"

Bizim zamana ihtiyacımız olduğu halde namaz vakit kaybettiriyor. Ayrıca namaz zihnimizi meşgul ediyor oysa zihin gücümüzü çalışmak için saklamalıyız."

İşte bu anlayışla gençler iç güdülerinin, garip eğitimlerin ve misyoner planların kurbanlarıdırlar…! Bunlar aslında mazlumdurlar.

Yeni medeniyetin bütün araçlarıyla onların vücutlarını temizlediği, bedenlerini arıttığı gerçeğini sorgulamamız gerekir; Sarhoş olana kadar haram içecekleri yudumlayan ağızlar temiz sayılır mı? Gasp ve hırsızlık yapmak suretiyle başkalarının mallarına uzanan eller temiz olur mu? Ağızlardaki hayvanların birbirine yapışması gibi yapışan ve ağaç dalları üzerinde çiftleşen kuşlar

gibi çiftleşen bedenlerin misk kokusu ve kayda değer bir iffeti olur mu?

Onları, sadece beden temizliğine ve fiziki arlığa davet ettiğimizi söyleyen kim? Oysa sen ancak içini ve dışını temizledikten sonra namaza durabilirsin. Nitekim Allah (cc) şöyle buyuruyor: "Onlar temizlenmeyi seven kimselerdir, Allah'ta temizlenenleri sever."[27]

Onlar kirlerden temizlenmeyi ve Allah'ı anmakla iğrenç ve çirkin şeylerden temizlenmeyi severler.

Kibirli bir şekilde yürümezler

"Rahmanın kulları o kimseler ki, yeryüzünde vakar ve tevazu ile yürürler. Cahiller kendilerine bir laf attıkları zaman selametle derler." (Furkan63) Abdest ehli ayaklarını yere vurarak yürümezler. Boyunlarını semaya kaldırarak küstah bir şekilde yürümezler. Allah Teâlâ şöyle dedi: "Onlar ki rablerine secde edicidirler ve kaimler olarak (namaz kılarak)gecelerler. Ve onlar ki "ey rabbimiz! Bizden cehennem azabını sav! Çünkü

[27] Tevbe, 108.

onun azabı daimdir!" derler.

Ebu'd-Derda , Rasulullah Efendimizden şöyle rivayette bulunmuştur:

"Ben kıyamet günü kendisine secde edilmesi için izin verilen ilk kişiyim, başını ilk kaldıran ve önüne bakan kişiyim. Ümmetimi diğer ümmetler arasında tanırım ki arkamda ve sağımda bu şekilde diğer ümmetler olduğu halde." Adamın biri şöyle sordu: "Diğer ümmetler arasından ümmetini nasıl tanırsınız? Ki Nuh'un ümmeti de sizin ümmetiniz arasıda olduğu halde." Efendimiz dedi ki: "Onların yüzünde parlaklık vardır ve bu da abdest izidir."

Yüzlerinde ön taraftan yayılan beyaz bir nur yayılır ki; Allah için secdeye kapanıp toza toprağa bulanmıştır. Tahcil: Karanlıkta Allah'ın evlerine gitmek için mesafe kat eden ayaklardan yayılan bir nurdur.

İnsan, bu hayat yolculuğunda karanlıklarla kuşatılmıştır. Şeytanlarla çevrelenmiştir, kalbinin üzeri pas bağlar. Bazen uzuvları manevi bir ölümle ölür dolayısıyla mesuliyet duygusu yok olur. Çünkü yaptığı ve yapmadığı bir şeye önem vermez ve böylece dini yayan ses (duygu) kaybolur ve

murakabe ruhundan gafil olur. Fakat bu organlar abdeste yönelse ve onların üzerine su damlacıkları düşse ve hava Allah'ın zikriyle güzel koksa bu uzuvlar yeniden canlanır, hayat bulur, uyanır. Allah (cc) şöyle buyurdu: "Her canlıyı sudan yarattık" (Enbiya 30)

Gencin sorularına ve şaşkınlığına tekrar dönelim: şöyle soruyorsunuz: Gerçekten denildiği gibi namaz vakit israfımıdır?

Gündüz ve gece, insanın çok sınırlı bir vaktini alan namaz, insan zihnini meşgul eder mi? Namaz kılmak hayatın aceleciliğini durdurur mu?

Namaz, görevini hatırlamak için kul ile nefsi arasında bir hesaplaşma devresidir. Rabbinin önünde önceden hesabını sunar. Eğer amelini iyi yaparsa bu muti kul ne âlâ, eğer böyle olmazsa tövbe ve istiğfar gerekir. Gök kapıları daima tövbe edenin tövbesini kabul etmek için açıktır. Günahkârların tövbesi (bağışlanması) ve beşeri nefis ancak yaratanına dönmekle kemale erer. Bu da ancak namaz yoluyla olur ki, bunu kul ancak rabbinin huzurunda günde en az beş defa durmakla başarabilir.

Kulun yaşamının bazı anlarında, nefsiyle beraber daima yaptığı amellerini hatırlaması ve nefsini hesaba çekmesi gerekir. Nefislerinin kendilerine süslü göstermesini delil getirerek namaz kılmayı reddeden bu gençler…

Onlar namaz ikamesini tam yaparlardı. İmâm Gazali görüş beyan ederek şöyle dedi:

"Bu görüşe aldanan kişinin misali babasının kendisi için dağın başında bir kale diktiği ve oraya güzel kokulu ottan ekmesi ve ömrü boyunca kalenin bu otlardan boşaltılmamasına dair birçok kere oğluna vasiyetini kuvvetlendiren kimsenin misali gibidir." Ve dedi:

"Bu kalede gece ve gündüzden bir saat oturmaktan sakın ancak bu otlar orada bulunsun. Oğul kalenin etrafına birçok değişik kokulu bitkiler ekti. Kara ve denizden direkten kazıklar, ambar ve misk getirdi. Güzel kokulu bitkilerden oluşan birçok otları kalesinde topladı ve otun kokusunu yayılan kokular kapladı. Ve şöyle dedi: Şüphesiz babam bu bitkiyi korumamı sadece iyi kokusundan dolayı vasiyet etti. Şimdi ise bu kokulardan dolayı onun kokusuna ihtiyaç yok, o sadece bu yeri daraltıyor diyerek onu kaleden boşalttı."

Kale bu otlardan boş kalınca bazı deliklerden yılan çıkmaya başladı. Onu ısırdı ve yok olmaya yöneldi. Ona bu otun zarar verici yılanı defetme özelliğinin var olduğundan tembih etmişti, ama fayda vermedi. Babasının bu kokuları vasiyet etmesinde iki amacı vardı:

1- 1- Oğlunun onu kokusundan faydalanması, Bunu oğlu akıl ile idrak etti.
2- 2- Kokusuyla zarar verici yılanları defetmek, Bunu oğlu basiret eksikliğinden dolayı idrak edemedi. Oğul kendi bilgisiyle aldandı, kendi bilgisi ve aklı dışında bir sır yoktur diye zannetti. Allah'ın dediği gibi: işte bu onların ilimden ulaşabildikleri yerdir.

Vaktaki peygamberlerimiz onlara mucizeler getirince yanlarındaki ilimle sevindiler. Aldanan kimse o ki aklıyla yetinip, ilmine göre mümkün olmayan şey aslında da imkânsız zannedendir. Kamil ekli şöyle der: Âdemoğlunun kalbi bu kale gibidir. O zarar verici yılan ve akreplerin yuvasıdır. Ondan kurtulmak ve onu çözmek yazılı ve meşru özel yollarla mümkündür. Allah Teâlâ: "şüphesiz namaz mü'minlerin üzerine muayyen vakitlerde bir

farzdır"[28] buyurdu. Muayyen vakitlerde mü'minler için her bir asır ve bölgede. Muayyen vakitlerde İslam ümmeti için ve muayyen vakitlerde toplum için. Bu kaideden hiç kimse istisna edilmedi. Durum böyle olduğu halde namaz toplumunun bulunması mümkün mü? Ve nasıl olur?

## ÜZÜCÜ BİR VAKIA..

Maalesef asrımızda İslâm'a intisap eden birçok kimseler namazı ihmal etmeye başladılar ve onu kendileri için ağır bir yük olarak görüyorlar. Onlara karşı çıkarak durumlarının tehlikeli olduğunu izah etsen çocuklarının özür beyan etmede utanacağı özürler beyan ediyorlar. Onların rablerinden yüz çevirmesinin sırrı nedir? Kusur nerede görebiliyor musun?

Bütün noksan sıfatlardan münezzeh olan Allah, muttakilerin vasıfları hakkında şöyle buyurur: "Onlar gabya inanırlar namazlarını kılarlar ve kendilerine verdiğimiz rızklardan infak

---

[28] Nisa, 103.

ederler"[29]. Asıl problem sadece namazın terk edilmesinde değil aksine onun terk edilmesiyle ortaya çıkan: kalbin bozulması, doğru yoldan sapma, ğayb inancının yok olması ve Âhiret inancının zedelenmesi gibi durumlardır. Dolayısıyla sorunun büyüklüğü bizi daha kapsamlı düşünmeye sevk etmektedir.

Fî Zılal sahibi (Seyyid Kutup) şöyle demektedir:

"Kur'an-ı kerimde hakikatleri keşfetmek isteyen kimse onu: önyargılardan kurtulmuş, ihlâslı ve kulluk bilincine sahip bir kalple tefekkür etmelidir. Aynı şekilde sapıklığa düşmekten de sakınmalı ki Kur'an-ı kerimin nurları ve sırları, kulluk şuuruyla kendisini tefekkür eden bu duyarlı ve kayra veya hazır kalbe dökülebilsin. Rivayet edildiğine göre Hz. Ömer, Ubey Bin Ka'b'a takvayı sordu. O da Hz. Ömer'e : "sen hiç dikenli bir yolda yürümedin mi" dedi. Hz. Ömer "yürüdüm" dedi. Ubey Bin Ka'b "peki ne yaptın" Hz. Ömer "bütün gayretimle dikenlerden korunmaya çalıştım" deyince Ubey Bin Ka'b işte takva budur dedi."

---

[29] Bakara, 3.

Bazen rablerinin zikrinden yüz çeviren kimselerden birçok yersiz mazeretler duyarsın. Kimi: Önemli işleri olduğunu ileri sürer, bir diğeri elbisem müsait değil der. Bazısı da tereddüt içerisinde sadece "Allah'ım doğru yola ilet ki namaz kılabilelim" kabilinden dualarla geçiştirir. Birde ar damarı yırtılmış, Allah'a açıkça isyan eden, namazı hakir görüp, namaz kılanlarla alay edercesine "bu gericiliktir, bu yobazlıktır" diyen kimseler vardır. Böyleler inin Müslüman olduğu söylenebilir mi?

Bunlar Allah'ın kendileri hakkında şöyle buyurduğu kimselerdir: "onların ardından namazı boş veren, yalnızca dünyevi tutkularının peşine düşen bir kuşak geldi. Böyle yaptıkları için yakında tam bir düş kırıklığıyla karşılaşacaklardır." [30]

Evet, Salih, muttaki, güzel insanların ardından gelen kötü bir nesil. Allah'tan uzaklaşan namazı inkâr edip kılmayan şehevi arzuları peşinde günahlara dalan ve namazı terk etmenin cezasını hafife alan bir nesil…

Ğayy: yoldan çıkma, sapkınlık ve bunların

---

[30] Meryem, 59, 60.

akabinde gelen felaket ve azap demektir.

Erdemli kimseler (Ashab-ı Yemin) kıyamet günü diğerlerine cehenneme girmelerine neden olan şeyi sorduklarında, bu ahmak kimseler suçlarını şöyle itiraf ederler: Bizler namaz kılmazdık, Allah için sılai rahim yapmazdık, Allah'a kavuşmayı da ummazdık ve bu sapık davranışlarda ısrar ederdik. Bu hususu Cenab-ı hak şöyle anlatıyor: "Her insan yaptığı işler sebebiyle rehin tutulacaktır. Yalnız erdemli olmayı başaranlar hariç, onlar cennet bahçelerinden günahkârlara soracaklar, "Sizi cehenneme sürükleyen nedir? Berikiler ise biz namaz kılanlardan değildik, yoksulları da doyurmazdık ve diğer günahkârlarla birlikte günaha dalmıştık. Ölüm her şeyi ortaya çıkarana değin hesap gününü de yalanlamıştık."[31]

İmâm Ahmet şöyle diyor: Hadisi şerifte belirtildi ki: Namazı terk eden kimsenin Müslümanlığı da tehlikededir. Çünkü namazı hafife alan ve küçümseyen kimse İslam'ı hafife almış ve küçümsemiş demektir. Ve kişinin İslam'dan nasibi namazlarına verdikleri rağbet ölçüsündedir. Ey

---

[31] Müddessir, 47.

Allah'ın kulu! Nefsini tanı! Allah'a kavuşacağın günden dolayı sakın. Senin yanında Müslümanlığın ölçüsü yoktur. Muhakkak ki senin yanında Müslümanlığın ölçüsü kalbinde ki namaz miktarıncadır.

İmâm İbn Kayyım şöyle der: Namazda Allah sevgisi, korkusu, ona yönelme ve tâzim içerisinde bulunan kalbin payıyla, tüm bu duygulardan uzak, boş bir kalbin payı bir değildir. İnsan namazda Allah'ın huzuruna korkan, saygılı ve ona yakınlaşmayı arzulayarak kötü duygulardan arınmış olarak durursa hisleri heybetle dolar, kendisinde imanın nuru yayılır, şehvetinin kirliliği gider, nefsinin utanması ortaya çıkar, Kur'an-ın mana bahçelerine dalar, kalbini Allah'ın Kemali, Cemali, büyüklüğü, sıfatları ve güzel isimlerinin hakikatleriyle imanın güzelliği kaplar.

## BÜROKRASİDE (HÜKÜMET BİNASI/DEVLET DAİRESİ) NAMAZIN YERİ NEREDE?[32]

Namaz dinin direğidir ve İslam şeârinin

---

[32] Bu yazı, Mecelletü'd-da've sayı X. [Şaban 1397]. da neşredilmiştir.

(alametlerinin) ve ibadetlerinin en üstün olanıdır. Her gece ve gündüz beş kere tekrar eder. Cibril (a.s) tüm ibadetleri, Allah Rasûlünün tebliğ etmesi için yeryüzüne indirdi. Namaz, Allah Rasûlünün Mescidi Haramdan Mescidi Aksa'ya sonra yüksek mertebelere, sidre-i müntehaya gece yolculuğu yaptırılıp yedi gök üstünde farz kılınan eşsiz bir farz ve ibadettir.

Kur'an-ı Kerim; namazı dosdoğru kılmayı, devamlı olmayı ve vaktinde edâ etmeyi teşvik eden ayetlerle doludur. Ayeti Kerimede "Namaz, müminler üzerine, muayyen (belirlenmiş) vakitlerle yazılı farzdır."[33] buyrulmuştur. Rasûlullah (S.A.V.)'in hadisleri de bunu bize şöyle açıklamaktadır:

" Namaz dinin direğidir. Kim namazı dosdoğru kılarsa dinini ikâme etmiş olur, kimde namazını terk ederse dinini yıkmış olur."[34]

Bundan dolayı idareci ve yöneticilerin namazlarını vaktinde kılmaları gerekir. İdarecilerin halk içinde

---

[33] Nisa, 103.

[34] Beyhekî rivayet etti.

bu namaz şuurunun harekete için resmi bir görünümde Cuma namazı ve diğer vakit namazlarına camilere gitmeleri gerekir. Çünkü halk, büyüklerine uyar, İnsanlar idarecilerinin dini üzerinedir. Bu söz güzel bir örneğin insanların nefislerine büyük etki ettiğine işaret eder. Allah ona rahmet etsin Hasan-ı Basri şöyle der:

"Allah katında kabul olunacak bir duam olmuş olduğunu bilsem o duayı hükümdar için yapardım. Çünkü Allah (c.c) birçok topluluğu idarecisiyle hidayete erdirir."

Cumhurbaşkanlığı Köşkünde Namaz Kılınması:

Cumhurbaşkanlığı köşkünde her vakit ezan okunması gerekir. Köşkte çalışan büyük küçük herkesin cemaat olarak namaz kılması ve Allah'ın huzurunda durmak için toplanması gerekir. Bu İslam'ın farz kıldığı eşitlik ilkesidir.

Mecliste Namaz:

Köşkten meclise geldiğimizde, orada uzun süren akşam namazından yatsı sonuna kadar süren oturumlar var. Mecliste bir bakanın saatler süren konuşmasını görürüz. Pek çok değerli vakit

tartışma ve çatışmalarla heba ediliyor. Namaz için birkaç dakikasını harcamakta cimrilik yapan üyeler 120 kadar milletvekili oturumlarda namaz için 15 dakika ara verilmesini isteyen bir tasarıyı önerdiklerini duydum. Meclis başkanı neden vekillerin önerisini bekliyor ki, namaz vakitlerinde ara vermek için meclis iç tüzüğünde değişiklik yapmayı kendisi önermiyor? Yapılması gereken namaz vakitlerinde oturuma ara vermektir. Başkan, vekiller ve görevlilerin cemaatle namaz için parlamento mescidine girmeleri de gerekir.

Bakanlar Kurulunda Namaz

Bakanlar kurulu toplantıları saatler sürmektedir. Biz başbakanın toplantıya ara verip oturuma katılan herkesle birlikte namaz kılmalarını arzuluyorum. İslam adına bunu başbakandan istemekteyim. Bakanlar kurulunun her seviyede kuruluşa örnek teşkil etmesini istiyorum.

Bakanlıklarda Bürolarda Ve Şirketlerde Namaz;

Bakanlık ve diğer kuruluşlara baktığımızda her namaz vaktinde aralarda ezan okunmasının gerekli olduğunu her çalışanla birlikte Nazif bir musallada bakanın veya o bölüm sorumlusunun İmâmlığında

namazın eda edilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Böylece mesai saatlerinin yenden düzenlenmesiyle, hem işin yapılması hem de namazların vaktinde kılınmasını sağlar.

Mahkemelerde Namaz;

Yargı erkini temsil eden mekanlarda ve Mahkemelerde namaza gelince, mahkemelerdeki duruşmalar sabah başlıyor, öğle vaktinde ezan namaz olmadan ikindi sonuna kadar sürüyor. Bu sırada ne namaz var ne de ezan?! Özellikle Öyle ki bu oturumlar, –özellikle kışın- ikindi sonuna kadar bile sürdüğü olur. Biz namaz vakitlerinde bilhassa öğle vakitlerinde duruşma yapılmamasını bunu yanı sıra hâkimlerin mübaşirlerin ve mahkemeye gelenlerin namaz kılmalarını istiyoruz.

Üniversite, fakülte, kurs, okul gibi yerlerde namaz kılmak:

Üniversite, fakülte, kurs ve okul gibi yerlerde görenim esnasında namaz farizası heder edilip zayi edilmekte, müminlerin nefislerinde hasret ve acıya sebep olan bir durumdur. Şu bir gerçek ki ahlak olmadan ilim olmaz. Din olmadan da ilim olmaz.

Değilse Milli Eğitim Bakanlığının isminin Talim ve Terbiye Bakanlığı olarak değiştirilmesinin ne anlamı var ki? Terbiye sadece körü körüne parçaları ezberlemekle olmaz. Öğrenciler neredeyse imtihana odaklanmaktan eğitimi unutmak üzereler. Eğitim ise önderlik, gayret ve metotla olur. Ben bu konuda, insanın kendisini ve evlatlarını eğitmesi konusunda cemaatle namazdan daha üstün bir araç olduğunu sanmıyorum. Bu eğitim ilkokuldan üniversiteye kadar devam eden bir süreçtir. Bütün rektörlerden, dekanlardan, okul müdürlerinden namaz vakitlerinde ders işlemeyi durdurmalarını, dershaneden mescide inip hocaların İmâmlığında namaz kılmalarını talep ediyorum.

Sen olmayacak bir şeyi istiyorsun. Söylediğin şekilde yapmaya ne vakit ne imkânlar nede iş durumu elverir. Kısır bir tartışmaya girmek istemiyorum. Boş bir tartışmayı sadece ve sadece iş yapmak için terk ettim. Bu en önemli delildir.

Bu çalışma projesi olduğu açıktır. Şu soruyu sorma hakkım yok mu niçin bu proje bütün meselelere temsil edilmiyor? Bu İslam şeriatını uygulamanın iyi bir yoludur ve bu halis ve iyi projenin İslam toplumunu oluşturmada önemi var.

# II.BÖLÜM
# NAMAZ İLHAMIN KAYNAĞIDIR

Allah (cc)‘ın bize olan rahmetindendir ki, namaz, bizi Kur'an-ın edebi nurlarının dışarısında, şaşkınlıklar içerisinde bir akşam namaz kılan önce tekbir alır, ardından fatihayı okur-ki bu surenin ilk yarısı Rabbi saygıyla anma diğer yarısı da kulun dualarıdır-sonra Kur'an'dan kolayına geleni okur ve bir âlemden diğer âlemlere, bir ufuktan ruhaniyete Allah'a kalpten bağlanmanın, gazilerin cihadının ufkuna geçiş yapar. Bu geçişten oluşan karışımdan bir şey ortaya çıkar ki o da İslam'dır.

Yüce İslam ki, yeryüzüne ve üzerindekilere varis olmak için bütün isimlerin Hz. Âdem'e (as) öğretildiği günden beri mümin insanı, yıldızları ve bilinmeyen âlemleri bir sisteme göre düzenler. Karıncanın nabız atışı, yıldızların hareketi, gök gürültüsünün sesi Allah (azze ve celle'nin) ilminde aynı seviyededir. Allah Teâlâ ve tebareke Kur'an da şöyle buyurmuşlardır:

(12- O, size korku ve ümit içinde şimşeği gösteren ve (yağmur dolu) ağır bulutları meydana getirendir. 13- Gök gürültüsü Allah'ı hamd ile tesbih eder meleklerde O'nun heybetinden dolayı tesbih ederler. Onlar, Allah hakkında mücadele edip dururken O, yıldırımlar gönderip onlarla dilediğini çarpar ve O,azabı pek şiddetli olandır.)[1]

Müslüman rabbine kulluğa ve O'na ulaşmaya güç yetirebilmesi Allah'ın rahmetinin ve fazlının delilleridir, bu delillere dayanarak rabbine dayanışı artar.

Şeyhul İslam İbn Teymiye şöyle demiştir:

"(Kalbinde ibadetin tadını almazsan, huzuru hissetmesen kendi amelini suçla, çünkü Cenab-ı Hak şükrün karşılığını verendir yani şüphesiz O Salih amel işleyen dünyada amelinin karşılığını, kalbinde tadını hissettirerek verir.

Bu tadı kalbinde gözlemlemen sana davranışlarında dışa (çevrene) karşı sorumluluk bilinci kazandırır. Namaza devam etmen ise zihninin ve idrak

---

[1] Ra'd, 12, 13.

kabiliyetinin diri kalmasını sağlar ve yine nefsini (aleyhine olandan) korur, insanın iç âlemde yaşadığı hareketlilik-ki Allah'ın emriyle ve ayetleriyle çekişmeye karşı çıkmaktır. İnsan namaz sayesinde Allah'ın emriyle çelişen istek ve arzulardan şüphelerden, Allah sevgisiyle uyuşmayan her türlü sevgiden soyutlanır. Bu da ancak kıyamet günü Allah'ın gönderdiğiyle kıyamet günü kurtuluşa ereceği kalb-i selimin hakikatidir."[2]

Kendisine ulaşılan ve insanın ulaştığı en yüce makamdır. Cömertliğin zirvesidir. Vicdan sahibi bir insanın rahata erdiği bir sığınaktır.

Eğer ki, namazda hak Tealâ'nın "Göz (gördüğünden) şaşmadı ve (onu) aşmadı"[3] ifadesinin gerçekleştiği bir yer (durak) düşünsek, orası namazdayken yapılan secde olurdu. Bu hali ise Peygamber Efendimiz (S.A.V.) şu şekilde açıklıyor: "Kulun rabbine en yakın olduğu zaman secde zamanıdır."

---

[2] Salâh Şâdî, Teemmülât fî Medârici's-Sâlikîn.

[3] Necm, 17.

Şüphesiz ki namaz sıkıntı (üzüntü) ve sevinç esnasında bir ilaçtır. Hüzün noktasında Allah (cc) Efendimiz (as) i muhatap olarak şöyle buyuruyor:

"Andolsun ki: onların söyledikleri şeylerden dolayı göğsünün daraldığını biliyoruz. O halde rabbini hamd ile tesbih et ve secde edenlerden ol. Sana ölüm gelinceye kadar rabbine ibadet et."[4]

Günahtan tövbe edip Allah'a dönme noktasında "Allah'ü Tealâ'nın şu ayeti karşımıza çıkar. "Davut bizim kendisini imtihan ettiğimizi anladı. Derken rabbinden bağışlanma diledi, eğilerek secdeye kapandı ve Allah'a yöneldi."[5]

Allah'ın vahyine (Kur'ana) kulak verme hususunda da şu ayeti misal verebiliriz. "Biz O'nu hak olarak indirdik ve o da hak ile indi. Senide ancak müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik." [6]

Dine davetin yükümlülüklerine ve davetle

---

[4] Hıcr, 99.

[5] Sâd, 24.

[6] İsra, 105.

karşılaşılan durumlara sabretme hususunda Allah, Rasûlünün kalbini mutmain kılmıştır. "Şüphe yok ki, Kur'anı sana biz indirdik. O halde, rabbinin hükmüne sabret, onlardan hiçbir günahkâra ve hiçbir nanköre itaat etme. Sabah akşam rabbinin adını an. Gecenin bir kısmında O'na secde et, geceleyin de O'nu uzun uzun tesbih et." [7]

Kâinatın efendisi Peygamber Efendimiz (as) gece namazı çok kılardı. Rabia b. Ka'b dan gelen bir rivayete göre Rabia: Ben geceleri peygamberimize hizmet ederdim, gece olunca Peygamberimizin kapısına gelir, onun yanında gecelerdim. Ta ki uyuya kalıncaya kadar O'nu subhânallah (Allah'ım seni tesbih ederim) dediğini duyardım. Bir gün "Ey Rabia!" diye seslenip şöyle dedi: "Dile benden ne dilersen (Benden iste vereyim) Ben de "Bana süre tanıyın" dedim bana süre verildi. Bu sırada fark ettim ki, dünya fani ve geçicidir."

Namazın fert hayatındaki etkileri ve neticeleri sınırsızdır. Namaz ibadeti Arapları şarap müptelasından alıkoymuştur. Yine kız çocuklarını diri diri gömmek, zulüm etmek, kan davası gütmek,

---

[7] İnsan, 26.

düşmanca davranmak ve kan akıtmak gibi tamiri mümkün olmayan kötü alışkanlıklardan da alıkoymuştur.

Ta ki ondan bu hallerinden öyle bir hale geçtiler ki, mesela namaz için ayakta durduklarında ayakları şişinceye kadar ayakata duruyorlardı. Kur'an onların dilinden kalplerine işliyordu. Onun sesi arının vızıltısı gibi idi. Mihrap erleri şehvetlerin çağrısı ve onlara yönelen dünyaya bakmaksızın yollarını kesmeye güç yetirdiler. Bunların ayakları altında olduğu halde dünyada zahid bir yaşam sürdüler.

Mihrapta devamlılık, rükû ve secde ile mümin Safalar arasında ruhi alaka gelişir. Bu dinde derin bir sevginin zuhur ettiği ve bu hayrı kendisi için Allah'ın takdir ettiği gibi.

Onun için toplandığı zaman Peygamber (S.A.V) "Ey Bilal bizi onla ferahlat. Diye emrederdi ve namaz gözümün nuru oldu derdi."[8]

Abdullah b. Mes'ud Peygamber(s.a.v) şöyle

---

[8] Taberani, Kebir'in de rivayet eder.

dediğini rivayet etti:

"Her bir namaz vakti geldiğinde bir münadi gönderilir ve şöyle seslenir: Ey Âdemoğlu kalk kendi nefislerinizde tutuşturduklarınızı söndürün. Onlarda kalkıp abdest alırlar ve öğleyi kılarlar. Bu ikisi arasındakiler için onlara mağfiret edilir. İkindi namazı gelince durum böyle olur. Yatsı namazı gelince de durum böyle olur." [9]

## HUŞU"UN HAKİKATİ

İbnu'l Kayyım der ki[10]:

"(Kalbin namazdan aldığı haz –Allah'a muhabbet duyan, O'ndan korkan ve Ona teveccüh eden, O'nun yüceliğini ve azametini hisseden- boş, harabe olmuş kalbin duyduğu hazzı gibi değildir. İnsan namazda Rabbinin huzurunda durduğu zaman, öyle bir duruş sergiler ki, kalbi O'na karşı huşû ile doludur. O'na yakınlaşma kastı ile kötü şeylerin karmaşasından kurtulmuş, iman nuru kalbine yayılmış, nefsinin perdelerinden ve şehevi

---

[9] Darakutnî.

[10] Sübkî'nin ed-Dinü'l-Halis adlı eseri.

arzulardan aralanmıştır. Kur'an bahçesinin manaları ile yükselmiş, imanın coşkusu, esma ve sıfatların hakikatleri, O'nun yüceliği, güzellikleri, kemali ve büyüklüğü ile mecz olmuştur. Sadece Rabbi Sübhanehû'nun celali ve kamil sıfatları ile baş başa, bütün varlığı ile Allah'ta toplanmış, gözünün nuru olarak , eşi benzeri görülmemiş bir yakınlaşma hissi ile kalbi sadece ona has ve tüm varlığı ile O'na yönelmiştir.)

Allahu Teâlâ buyuruyor ki:

"Sabır ve Namaz ile yardım dileyin, şüphesiz bu ancak Allah'tan hakkı ile korkanların yapacağı zor bir iştir."[11]

Allahtan korkanlar O'na karşı tevazu içerisinde olanlardır, O'na karşı korku ve takva hissedenlerdir. Yakîni olarak O'na dönmek ve O'na kavuşmakla kalpleri itmi'nana ulaşmış olanlardır. İşte namaz ancak bu sayılan yüce kimseler dışındakiler için ağır ve zorlu bir ibadettir.

"İbn Ebi Talha, İbn Abbastan rivayetle "Hâşi'în'in"

---

[11] Bakara, 45.

manası'nın "Allah'ın indirdiği şeyi tasdik eden kimse", Mücahid ise "hakiki manada iman eden kimse", olduğunu belirtir. Ebu'l-Âliye, "İlla ale'l-hâşiîn" ‘i "korkanlar" olarak, Mügâtil "İlla ale'l-hâşiîn"i "mütevazi olanlar" olarak değerlendirir. Dahhak "İnnehâ lekebîraten"i "Allah'a karşı itaatte tevazu gösterenler, O'nun azabından korkanlar ve O'nun va'd ve vaîdine hakkı ile inananların dışındakilere ağır geldiğini belirtir.

İmâm Ali (       ) der ki: "Huşû kalptedir, mü'min kardeşine yumuşak davranması ve namazda huşu içinde olması, Müslüman kişiye yeter." [12]

"Zilâl" sahibi birinci ciltte der ki,

"Sabırla yardım isteme bir çok kez tekrarlanmaktadır. Sabır bütün zorluklara hakka saygı duyarak ve gerçeği itiraf ederek, ve gerçeğe boyun eğerek tüm zorluklara karşı koyabilmek için gerekli olan bir azıktır. Meşakkatlerin ilki ,güçten ve iktidardan , fayda verme ve kazançtan , düşmedir.

---

[12] Bkz. Kurtubî Tefsîri.

İmâm Gazzâli diyor ki :

"Şunu bil ki huşû, imanın semeresidir. Allah [azze ve celle]'nin celaline ulaşmanın ve yakin elde etmenin bir neticesidir. Bununla rızıklanan kimse ister namazda olsun ister namaz dışında tek başına, ihtiyaç için beytü'l malde olsun, huşû sahibi kimsedir. İnsanın huşû sahibi olması için Allah'ı ve celalini marifetine, kendisinin eksikliğini bilmesine bağlıdır. Bunlar sağlandıktan sonra huşû vücut bulur." [13]

Aynı şekilde devam eder: "Derecelerin yükselmesinin anahtarı da namazlardır. Allah (c.c) buyuruyor ki.

"Namazlarında huşû sahibi olan müminler kurtuldu." [14]

Böylece Allah imandan sonra özel olarak namazla onları methediyor. Buda huşû ile O'na yakınlaşmadır. Sonra da aynı şekilde namazla iflah bulanların vasıflarını sıralıyor

[13] İhyâ, I/171.

[14]

Namaz peygamber (s.a.v.) içim isra ve miraç gecesinden itibaren kalıcı eser oldu. Yüreği bu dünyanın acılarını bulunduruyordu. Biz Peygamber (s.a.v.) davet işini insanlardan birine şikâyet ettiği tek bir hadis bilmiyoruz. Bilakis şikâyetlerini hüzünlüyü sevindiren, bela ve korkuyu kaldıran Allah'a açıyordu. Taif'ten dönüş esnasında ki duasında rabbine yöneldi ve beni kime kefalet ediyorsun diyordu. Onun Allah'tan başka sığınağı yoktu.

Namaz peygamber (s.a.v.) için Rasûlullah senden beni ateşten kurtarması ve cennete sokması için Allah'a dua etmesini istiyorum dedim. Allah Rasûlü sustu, sonra bunu sana emreden kimdir dedi. Bunu bana kimse emretmedi ama ben dünyanın bitici, fani olduğunu bildim dedim. Allah tarafından mükâfatlandırıldın ve Allah'a benim için dua etmeni istedim. Ben bunu yapacağım, sende nefsin için bana çokça secde etmekle yardım et.

Huzeyfe (r.a) Peygamberimizin şöyle dediğini nakletti: "kulun secdede toprakla kirlenen hali Allah'a daha sevimlidir."

Peygamberin hayatı çok yönlüdür. Geniş bir hayatı ve tümünü ona ibadet etmekle geçirirdi. Namaz

tüm varlığın hislerini açmak idi. O ondan kuvvet alırdı ve nefsinde Allah'ın yarattıklarına karşı yakınlık ve ünsiyet oluşurdu. Bu amellerin imandan sonraki en hayırlısı ve en yücesidir.

Sevban (r.a)'ın rivayetine göre Rasûlullah şöyle buyurdu: "Devam edin bırakmayın, bilin ki amellerin en hayırlısı namazdır. Abdest'e ancak mü'min devam eder. Sonra şu sıfatlar semeresi hakkında şöyle der: (işte onlardır o varisler Firdevs'e varis olacak onda ebediyen kalacaklardır) ve başında mutluluk sonunda da Firdevs veraseti olarak vasıflandırdı.

Fî zılâl'in sahibi bu ayetlerin talikinde şöyle diyor[15]:

(Doğrunu vaadidir- müminlerin mutluluğu hakkında güvenilir karar, Allah'ın vaadi, Allah vadesinden dönmez ve hiç kimse Allah'ın kararını reddedemez, dünyada mutluluk ve ahiret'te mutluluk, mü'minin mutluluğu ve mümin cemaatin mutluluğu. Bu mutluluğu mümin kalbinde hisseder ve bu mutluluk manalarını taşıyan, insanların

---

[15] Bkz. c. XVIII, s.2453.

bildiği ve bilmediği Allah'ın mümin kullar için biriktirdiği kanıtları hayat vakalarında bulur.

Hz. Aişeyi (r.a) Resülullahın ahlakı konusunda sordular, o da dedi: "O'nun ahlakı Kur'an'dı sonra şöyle okudu:

"Şüphesiz Müminler kurtuluşa ermiştir onlar namazlarında huşuludurlar onlar beyhude işe boş lafa bakmazlar. Onlar zekât vermek için çalışırlar. Ve onlar ki ırzlarını korurlar, ancak zevcelerine ve kendilerinin mülkü olan cariyelerine karşı müstesna, çünkü bunlar yüzünden kınanmazlar. Kimde bundan ötesini ararsa, işte onlar haddi aşanlardır. Ve onlar emanetlerine ve ahitlerine riayetkârlardır. Onlar ki namazlarının üzerine muhafazakârlardır. "

İşte bu sıfatlar Müslüman şahsiyetini bir suretle çizmiş ve bu müminlerin annesi sıfatlandırdığı gibi Resülullahın hali idi. Şüphesiz mümin üzerine düşen, namaz esnasında mevlası önünde kalbine korkuyu hissettirmesi, sakinleşmek ve huşulanmak, kalbi temizlemek, yaratıcısıyla bağlanmak dönen kalbi sabitleştirmek gıda ve ilaçtan aradığını bulmak. Bu konu hakkında Mücahit şöyle der: "Huşu duyanlar onlar gerçek müminlerdir" İbrahim

Nehai de şöyle der:

"Huşu, kuru şey yemekle ve sert şey giyinmekle ve baş eğmekle değil, lakin huşu şerefliyi ve şerefsizi hak konusunda eşit görmektir."[16]

Sehl b. Abdullah ise şöyle der:

"Bir şahıs cesedindeki her kıl ürpermedikçe tam anlamıyla huşu kâr olamaz. Allah'ın ayette dediği gibi "ondan rablerine saygısı olanların derileri ürperir"

Huşu kendisinden uzuvlarda sakinliği ve tevazuu gösteren nefisteki bir şekildir ve onlar kalplerinde Allah ile karşılaşma yakini istikrar eder. "Onlar kendilerini hakikaten Rablerine kavuşuyor ve hakikaten ona dönüyor sayarlar"

Yalnız ona dönmekle ve onun önünde durmak yakini, o salih amelin esası huşu, sabır ve ihtimalin kaynağı, korku ve takvanın masdarı, salih amelin mizanı, bu mizan müminin nefsinde istikamet olduğu zaman hakikatte faniliği ortaya çıkar, Âhiret

---

[16] Tefsîr-i Kurtubî, c.I ilgili ayetin tefsiri.

gözü kör ve kendi alanında bakidir ve onun yanında akıllı olan ebediliği seçmekte ve onu tercihte ve ona ulaşılmasında tereddüt etmez.

# III. BÖLÜM
# NİÇİN MÜSLÜMAN OLDUM?

## NAMAZIN HASSAS DÜZENİ VE NAMAZIN ETKİSİ

Avustralyalı Yahudi gazeteci "Lewbuld Fays"[1] İslam ülkelerine bir Avrupa gazetesi adına muhabir olarak geldi. Sade İslam toplumu ve Müslüman şahsın (yüceliği) kendisini etkiledi. İslam toplumu ile insanın içinde parçaladığı ve değersiz düştüğü tenkitçi batı toplumu arasında ki ayrım noktasını gördü. Bunun üzerine gerçekleri araştırmaya, Müslümanların durumlarını, sade hayat tarzlarını ve (fakire) dek izzetlerini düşünmeye başladı. Bu araştırmalar kendisi için hayrın başlangıcı oldu. Ve

---

[1] Bu zat Müslüman olmuş ve Muhammed Esed adını almıştır. İleri gelen bilge Müslümanlardan biridir.Bir çok eser kaleme almıştır. Bunlar içerisinde Mekke'ye Giden Yol, Kur'ân Mesajı [Meal-Tefsir], İslam'da Yargı Düzeni, Yolların Ayrılış Noktasında İslam adlı eserler en meşhurları olup Türkçe'ye de çevrilmişlerdir.

kendisine hidayet kapısı açıldı ve Müslüman oldu. Gölgesi yayılmış geniş yolda yürümeye başladı. Her adımda kendisine yeni bir kapı açılıyordu: İslam toplumu nasıl coşturmuş ve kendisini insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmet olmaya varıncaya dek nasıl eğitmişti. Neticede Muhammed Esed, konumu, İslam yüceliği, risalet ve onun uzun ömürlü olmasıyla ilgili birçok eseri, İslam toplumunun –bir takım olumsuzluklara rağmen– yüceliş ve üstünlüğüne en hayırlı şahit ve açık delildir. Eğer Müslümanlar bu davete kulak verseler ve ona uygun hayat yaşasalar yolunu kaybetmiş insanlığa bugün çare ve tedaviyi sunarlar, bu şaşkınlıktan insanlığı kurtarırlar, insanlığın içinde yaşadığı kayboluştan kurtarırlar.

## NAMAZ BİR SEBEBTİR

Mekke'ye yol isimli kitabında şöyle der: 1922 yılının sonbaharında eski Kudüs şehri sınırları içerisinde yer alan bir evde yaşıyordum. Çoğunlukla, evin arkasında ki geniş bir bahçeye açılan bir pencerenin önünde otururdum. Bu bahçe "hacı" denilen Arap bir kişinindi. Bu adam eşekleri binmiş ve yük taşımak üzere kiraya veriyordu. Bu bahçenin bir bölümünü kafilelerin gecelemesi için ayırmıştı. Gündüzleri develerin ağır cüsseleri yere

uzanmış olarak görülüyordu. Adamlar da sürekli sürekli kendilerini kaptırarak deve ve eşekle (yardımdan) bahsediyorlardı. Fakirdiler, vücutlarını ekşimiş, başkalarından kalma elbiseler dışında örtecek bir şeyleri yoktu. Fakat büyük efendiler gibi rahat davranıyorlardı. Yemek için beraber yere oturduklarında bir parça peynirle ya da zeytin taneleriyle yayılmış ekmeği yediklerinde onların âlicenap sabırlarına, tahammüllerine ve iç huzurlarına hayran olmam dışında elimden bir şey gelmiyordu. Kendilerine günlük yaşamlarındaki işlerine saygıyı künye yaptıklarını görürsün hacı asasına dayanarak aralarında dolaşırdı. Sanki onların efendisiymiş gibi görünürdü. Onların ona sorgusuz ve sualsizce itaat ettiklerini gördüm.

Şuurunu sorsan ve fıtratı üzerindeki tozları ortadan kaldıran manzaradan, şöyle bahseder: Hacı onları gündüzleyin namaz için defalarca toplar onlarda tek uzun bir safta hep birlikte yer alırlardı. Hacı onların İmâmı, onlar da hareketlerindeki dikkatle bir ordu gibiydi. Bu şöyleydi: Beraberce Mekke'ye doğru yöneliyor sonra ikinci defa secdeye gitmek üzere kalkıyorlardı. Alınları yere temas ediyordu, komutanların alçak sesli sözlerine tabi oluyorlardı. Komutan rüku ve secde arasında ayaklarını namaz

için kullanılan seccadenin ucuna basmış olarak, kollarını göğsünün üstüne bağlamış, dudaklarını sessizce oynatarak, derin bir vecde kendini kaptırarak duruyordu. Onun bütün ruhuyla namaz kıldığını görmek elindeydi (mümkündü).

## SORGULAMA

Sonra şöyle diyor:

"Böyle hareketlerden ibaret olan organlarla yapılan bir namaz beni rahatsız etti. Hacı'ya bir gün sordum: O İngilizce yi biraz biliyordu –Sen gerçekten, Allah'ın senden rükû ve secdelerle gösterdiğin sevgiyi beklediğine inanıyor musun? Kişinin nefsini terbiye etmesi ve Allah'a kalbi ile dua etmesi daha uygun olmaz mı? Bütün bu bedeni hareketlerinin sebebi ne? Konuştuğum bu sözlerden de emin değildim. Sonun da pişmanlık ve bir gönüllü kırdığımı hissettim çünkü yaşlı dindar şahsın ruhunu incitmeyi niyet etmemiştim. Fakat (Hacı) da asla kırgınlık belirtisi ortaya çıkmadı, aksine gülümseyerek cevap verdi: Öyleyse başka hangi şekilde Allah'a ibadet etmeliyiz? Allah beden ve ruhu beraber yaratmadı mı? Durum böyleyken insanın ruhuyla dua ettiği gibi bedeniyle de dua etmesi gerekmez mi?

Biz Müslümanlar Mekke'de bulunan Allah'ın evi Kâbe'ye yöneliriz. Müslümanlar nerede olursa olsun bunu yaparlar. Onlar namazlarında Kâbe'ye doğru yönelirler. Bir beden gibi oluyoruz. Bütün düşüncemiz Allah'ın bizi kuşattığıdır. İlk önce dimdik ayakta duruyoruz, Kur'an-dan bir şey okuyoruz, o Kur'an-ı insanlara indirdiği Allah'ın kelamı olduğunu düşünerek herkim doğru yaşarsa onun hayatından razı olur. Sonra içimizde duya duya "Allahu Ekber" deriz. Ondan başka ibadete layık olan yoktur. Onun her şeyin üstünde olduğuna inanırız. Allah'ı kuvveti ve yüceliği ile tesbih ettikten sonra alınlarımızı secdeye koyarız. Çünkü biz onun zatından bir parça değiliz. Biz ancak yokluktan ve topraktan gelmekteyiz. O Allah ki, bizi yarattı ve o bizim en yüce rabbimizdir. Yüzümüzü topraktan kaldırır, günahlarımızın affı için dua eder, rahmetiyle hatalarımızı, kusurlarımızı örtmesini bizi doğru yola iletmesini, bize afiyet ve rızk vermesini bekleyerek otururuz. Sonra arz'a tekrar secde ederiz. Tek olan izzet ve azameti karşısında alnımızı toprağa dokundururuz. Sonra otururuz ve bize risaletini ulaştıran Muhammed (s.a.v) ‘e rahmet etmesi için Allah'a dua ederiz. Bundan önceki peygamberlere rahmet ettiği gibi yine önceki peygamberlere verdiği

bereket gibi Hz. Muhammed (s.a.v)'e vermesi için dua ederiz. Bize dünyada ve ahiret'te iyilik vermesini istiyoruz. Ve sonunda "Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi sizin üzerinize olsun" diyerek başımızı sağa sola döndürürüz. Bu şekilde nerede olursa olsun, Salih insanları selamlıyoruz.

Nebi (s.a.v) namazını bu şekilde kılardı. Bütün zaman ve asırlarda ona uyanların bildiği (namaz) böyleydi. Bu namaz kendilerini Allah'a içinden gelerek ve itaat ederek teslim etmek içindir. İşte bu, İslâm'ın anlamıdır. İslamiyet'le tatmin oluyorlar (başka şeye ihtiyaç duymuyorlar) ve yine onların dönüşü Allah'a dır.

Muhammed Esed sonra şöyle dedi:

Tabiî ki, yaşlı adam bu kalıpta kelimeleri kullanmadı, ancak bunları kasteden şeyler söyledi. Bunları bugün gibi hatırlıyorum. Yıllar geçtik ten sonra basit anlamıyla Hacı, İslam'a girmemde ilk kapıyı açtığımı ancak bugün anladım. Yani "hangi fikir benim Müslüman olmamı sağladı" uzun zamandır bu düşünce beni sarıyordu. Alışılmışın dışında bir huzur hissetmeye başladım. Hepsini gördüm, çok şey gördüm. Çıplak ayaklarıyla namaz seccadesinin üstünde veya saman çöpünden hasırın

üstünde veya çıplak toprağın üstünde, elleri bağlı, boynu bükük, bütünüyle kendisinden geçmiş bir adam. Etrafında olup biteni unutan bir adam. Herhangi bir mescitte olması ya da insanlarla dolu caddenin kaldırımında olması aynı. Nefsinde doyuma ulaşmış bir adam.

Sonra nefsini geri çekerek, bu vasıflara neden olan düsturları anlatıyor ve onlarla amel ediyordu.

Müezzinin Sesi

Kahire'deyken evimin karşısında iki ince minaresi olan küçük bir mescit vardı. Günde beş sefer namaza çağırıyordu. Beyaz sarıklı adam minarenin en üstünde görünüyor, ellerini kaldırıyor ve okumaya başlıyordu.

"Allahuekber…Eşhedüellailaheillallah…Eşhedüen nemuhammedenresülullah…hayyaalesselah…. Hayyaalefelah….." sesi pürüzsüz ve kuvvetliydi. Çok uzak yerlere kadar sesini, pek çoklarına ulaştırmaya güç yetiriyordu. Sanatın (mesleğin) değil, bu sesi güzelliğin bu ölçüsüne ulaştıran bu şeyin çaba ve gayret (samimiyet) olduğunu anlaman elindedir. (mümkündür)

Müezzinin okuyuşu bu idi. Kahire'de geçirdiğim gece ve gündüzlerde müezzinin hep kalıcı melodisini işitiyordum. O, tamamen geçmişten gelen kutsi bir nağme idi. Bundan sonrada İslam topraklarına uzun yolculuklarda o nağme yine öyleydi. Lehçelerin ve ağız yapılarının farklı olmalarına rağmen, bütün her yerde onun kendine has, tek bir tonu ve sesi vardı. Ezandaki bu birlikte, ben Müslümanlar arasındaki derim iş birliği anlamaya başladım.

Onlar inançlarında bir, düşünme metotları, hakkı batıldan ayırmaları bir, hayata bakış açıları birdir. Ben daha önceden bir kavme rastlamıştım ki, insanlar arasındaki bağlar kapmış. Buna iktisadi ve ırkçılık konuları neden olmuştur. Belki de bu insanlar arasındaki bozukluk daha derindi. Hayattaki ortak anlayışları (iktisadi ve ırkçılık) bu bağdır. İnsanlar arasındaki bütün ilişkiler ferdiyetçiliğe indi.

Bu İslâm'ın şartlarından bazıları; o şiarları yüzeysel alsak ve derince düşünsek onun eserlerini (neticelerini) idrak edeceğiz. Günün gecesi ve gündüzünde az da olsa düşünsek. Bu edebi mektup gibi onda da büyük derinlik vardır. Bu kıssa düşünmemiz için. Dünya Müslümanlarını Allah bu

mektupla hidayete erdirmiştir, namazın sebeplerini görelim diye o kainattaki düzeni ve saygıyı görelim diye.[2]

---

[2] Bkz. Muhammed Esed, Mekke'ye Giden Yol.

# IV. BÖLÜM
# DİYALOGLAR

Davetçi ile şikâyet eden arasındaki diyalog

Abdullah bin Mesud'un şöyle dediği rivayet edilir: Rasûlullah (a.s) şöyle söyledi:

"Yanarsınız[1], yanarsınız sabah namazını kıldığınızda bu namaz (günahlarınızı) temizler Sonra, yanarsınız yanarsınız öğle namazını kıldığınızda bu nazmınız onları temizler Sonra, yanarsınız yanarsınız ikindi namazını kıldığınızda onları temizler Sonra, yanarsınız yanarsınız akşam namazını kıldığınızda onları temizler Sonra, yanarsınız yanarsınız yatsı namazını kıldığınızda onları temizler. Sonra uyursunuz, uyanıncaya kadar

---

[1] Hadisteki 'yanarsınız' şeklindeki ifade "günahlar ve küçük kusurlarınız nedeniyle zarar uğrarsınız" demektir. Bu hadisi Taberânî Sağîr ve Evsat'ta rivayet etmiş olup, "hasen" (sahihe yakın makbul bir) hadistir. Münzirî ise, Et-terğîb ve't-Terhîb adlı eserinde Abdullah b. Mesud'un kendi sözü olarak nakleder.

size herhangi bir şey yazılmaz."

Namaz farizası Allah (cc) tan vahiy olarak geldi. İnsan bedeninin tümünü kapsayan bir ibadettir. Onun şekli, zihinsel tasavvuru, rükû ve secdelerini yakini olarak gayba imandandır.

Davetçilerin biri şöyle anlatır: Namaz konusunda bir genç kendisiyle tartıştı ve namazı modern bir aklın kolay kolay kabul etmeyeceği anlaşılmaz işlerden saydı, insanın faydasını ve kazancını kavrayamadığı hareketleri ve davranışları yapması makul değildir. Onun ne faydası var ki!... Genç devamla şöyle dedi, gençlerin hayatında modern yaşamın ihtiyaçları ve gündelik hayatın düzenlenmesinde rükû ve secdenin yeri nedir?

Davetçi şöyle karşılık verdi: Hiç doktora gittin mi?

(genç) --- Evet dedi.

Davetçi dedi ki: Sana reçete yazdı mı?

(genç) --- Evet dedi.

Yazdığı reçeteyle ilgili onunla tartışmadın değil mi? İlacı hazırlayan eczacının yönetimini de

tartışmadın değil mi?

(genç) --- Hayır dedi.

Davetçi ise şöyle dedi: Niçin?

(genç)---- Bu benim uzmanlık alanın değil ki, dedi.

Davetçi şöyle dedi: O halde sana başka bir soru soracağım, Yakın bir şehre yolculuk yaptın mı?

(genç) --- Evet dedi.

Davetçi ise şöyle dedi: Halk otobüsüne mi bindin?

(genç) --- Evet dedi.

Davetçi şöyle sordu: Öncelikle şoförün agresif biri olup olmadığını araştırman, onun bu işe ehil olduğundan, yolu kaybetmemek için bu işe yetkin olduğundan veya kurallara uyduğundan emin olman gerekmez miydi? Genç sustu!

Davetçi: peki bunu niçin yapmadın? Dedi. Genç meydan okuyarak şöyle dedi:

Çünkü ben hayatıma ehemmiyet vermiyorum.

Davetçi- Mademki hayatına önem vermiyorsun, namaz konusunda niye tartışıyor ve kibirleniyorsun? Eğer sen kibirleniyor ve ben hayatına önem vermiyorum diyorsan bu makbul bir özür değildir. Bana göre yine aynı şekilde, senin arabayla nasıl yolculuk yapıldığını öğrenmen gerekir. Bazen yolcular arasında içi bulana olabilir. Aynı şekilde ilk yardım çantasına ve acil durumlarda yapılacak davranışları bilmeye gereksinim duyabilir, değil mi?

Ey Genç; Maalesef sen ve senin gibilerin sayısı İslam Âleminde hayli fazladır. Sen doktora güven duyarak gittin, aynı şekilde Eczacıya güvenerek onun verdiği ilaçları kullandın. Şoföre güvenerek arabaya bindin, Sen hayatını ilgilendiren bütün bu konularda onlara güvendin mi? Doktor ve eczacı fakültede aldıkları eğitimle yapacakları işin gereklerini öğrendiler. Her ikisi de diğer insanlar gibi yanlış ya da doğru yapabilirler. Şüphesiz sen şoföre itimat ettin, çünkü o senin önünde aracı kullanıyordu ve senin, arabalar konusunda herhangi bir şoföre güvenmende önünde bir mani yoktur. Sen hayatın emellerin ve geleceğin hususunda bunlara güveniyorsun. Şu andaki görüşün bu değil mi?

Genç şöyle dedi: Bununla namaz arasında nasıl bir ilişki var?

Davetçi şöyle dedi: (Aralarında ki) ilişki kuvvetli ve sağlamdır. Eğer Allah'a güvenseydin, o'nun seni nasıl tedavi edeceğinin hikmetine itimat etmez miydin? Sende ki bu şüpheci maddi akıla rağmen, İslam'a boyun eğersen, hayatın her alanında mutmain olursun. Hayatınızı vacibu'l-vucut olan Allah'a teslim etmemiz gerekmez mi?

İslam bize öğretiyor ki, namazın şeklini Allah vaaz etmiştir ve onu, peygambere (as) öğretmesi için Cebrail'e vermiştir. Efendimiz (s.a.v) bu konuda şöyle buyurmuştur: "Ben nasıl namaz kılıyorsam sizde öyle namaz kılın". Bundan dolayı namaz, doğrudan vahiyle irtibatlıdır. Efendimiz (s.a.v) içtihadi ya da re'yi değildir.

Fıkhus-Sire'de[2] şöyle denilir:

"Beş vakit namaz miraçta farz kılındı. İnsanlar için miraç olsun diye gökyüzünde farz kılındı ki, bununla (insanlar) nefislerinin yöneldiği şehevi

[2] Şeyh Muhammed Gazali'nin eseridir.

isteklerde ve dünyevi arzulardan (arınabilirsin). Allah'ın farz kılmış olduğu namazlar, insanların birçoğunun şu anda kılmış oldukları namaz değildir. Namazın doğruluğunun alameti, kişiyi aldatıcı davranışlardan koruması ve eğer o davranışlardan üzüntü duyuyorsa, onlara devam etmekten kişiyi sakındırmasıdır.

Öyleyse namaz, ilahi, rabbani bir farzdır. Bu emir son şekliyle miraç gecesinde gelmiştir. Bu hareketleri yapmakla bir mümin zarar görmüş olmaz. Kendi açımızdan buna bakmamız gerekir. Şüphesiz mümin kişinin bu hareketleri bu ibadete eşlik eden nefsi durumuna temel olan bir esasa dayanır ki bu da Allah'ın bize buyurduğu vahiydir: "Ey iman edenler! Rükû edin; secdeye kapanın; Rabbinize ibadet edin; hayır işleyin ki kurtuluşa eresiniz."[3]

## MÜMİNLERİN MİRACI

Nebi (s.a.v) isra miraçtan önce zor bir durumdaydı. Mekke dönemindeki davet kuşatma (müsâdere) derecesine ulaşmıştı. Müslümanlardan güçsüz

[3] Hacc, 77.

olanlar sürekli bir korku içindeler… İşte bunlar Allah Rasûlünün üzerine sokak serserilerini ve kölelerini kışkırtan sakif kabilesi… İşte şunlar Ebu Talip mahallesinden çıkmak üzere olan Müslümanlar… ve Hz. Hatice vefat ediyor. Hz. Peygamberi koruyup kollayan ve onu Kureyş'e teslim etmeyen Ebu Talip ölüyor. Ki o kendisini Rasûlullah'ı korumak üzere bir zırh yaptı.

Taif'te Allah'ın Rasûlü kalbinden rabbine dua ederek ve yalvararak şöyle seslendi: beni kime bırakıyorsun…

Hayat öyle daraldı ki yaratılmışların efendisi nereye gidiyor? O Mekke'ye geri dönüyor ve bir müşrik olan Mutim b. Adiyy'in himayesinde oraya giriyor. İşte bu sırada Allah'ın rahmeti seçkin habibini kuşatıyor ve ona Beyti Makdis'e ve sonra oradan da yüce semalara yolculuk etmek üzere Allah'ın ayetlerini ve kudretini göstermek için arkadaş olarak Cibril geliyor. Böylece Allah Rasûlü zaman ve mekân sınırlarını aşıyor. Bu mucizeden sonra nebi (s.a.v) ruhuyla secde ederek, ayakta durarak ve bir kul olarak yüce semalara çıkmaya devam etti. "Kulun rabbine en yakın olduğu an,

secde anıdır"[4]

O halde miraç, Allah Rasûlünün yaptığı ve oradan bir hediye ile döndüğü bir yolculuktur. Bu hediye ise müminlerin gönüllerine ve davranışlarına şifa olan namazdır.

O maddi âlemden uzaklaşıp uzlete çekilme değildir. Fakat o, maddi ve manevi âlemi bir arada uyum içinde idare eden bir karışımdır. Dolayısıyla namaz, açıkladığımız gibi bize, bir Müslüman'a ne gerekliyse onu öğretir.

## BİR ÖĞRENCİ İLE ÖĞRETMENİ ARASINDA GEÇEN KONUŞMA

İmana olan ihtiyacımız:

Cehaletin en büyüğü, kişinin Rabbini tanımaması ve ona inanmamasıdır. Allah'ı inkâr etme bir zulümdür. "Şüphesiz şirk, çok büyük bir zulümdür."[5]

---

[4] Ahmed b. Hanbel, el-Müsned.

[5] Lokman, 13.

Allah'ı inkâr etme, haddi aşma ve nankörlüktür. Allah'ı inkâr edenin aklını yaratan kim ondan başkası mı? Onun kalbini dilini gözlerini kulaklarını ayaklarını ve ellerini yaratan kim? Kendisi mi? Yoksa Allah mı? Bütün bunları en güzel şekilde yaratıp kişiye faydalı hale getiren ve onların kullanımını ve onlardan faydalanma imkânı veren kim? O mu? Yoksa Allah mı? Allah Teâlâ buyuruyor:

"Sizi biz yarattık. Tasdik etmeniz gerekmez mi? Söyleyin öyleyse, (rahimlere) Döktüğünüz meni nedir? Onu siz mi yaratıyorsunuz yoksa yaratan biz miyiz?" [6] ve yine:

(Ey insanlar!) Biz sizi dayanıksız sudan yaratmadık mı? İşte o suyu, sağlam bir yere yerleştirdik. Belki bir süreye kadar. Biz buna güç yetirmişizdir. Ve bizim gücümüz ne büyüktür! Ogün (hakikatleri) yalan sayanların vay haline!"[7] buyurur.

Dinsiz ve inançsız kişi, rüzgârın önünde sürüklenip

---

[6] Vâkıa, 57-59.

[7] Mürselât, 24.

bir yönde sabit durmayan ve istikrarlı olmayan bir tüy gibidir.

Dinsiz ve inançsız kişi esnek bir yapıya sahip olmayıp tedirgin olan, tereddüt içinde ne yapacağını bilmeyen, varlığının hakikatini ve sırrını anlamayan, kendisine hayat elbisesini giydirip onun için kendisine giydirdiğini ve bir süre sonra niçin kendisinden onu çıkardığını bilmeyen insandır. Böyle dinsiz ve inançsız bir kişinin kalbi katılaştığında oburluluğunu ve düşmanlığını eğitim ve kanun önleyemez. Çünkü o yırtıcı bir hayvandır.[8]

Koca eşine öfkelenerek ve onu tehdit ederek şöyle dedi: seni sıkıntıya sokup mutsuz edeceğim. Bunun üzerine inançlı eşi sakin bir şekilde: sen beni mutlu edemediğin gibi sıkıntıya sokup mutsuzda edemezsin dedi. Kocası öfkeli bir şekilde bunu nasıl yapamam dedi, eşi kendinden emin bir şekilde dedi ki: eğer mutluluk bir maaş olsaydı onu benden keserdin veya ziynet eşyalarından bir ziynet olsaydı onu benden mahrum ederdin. Fakat o ne senin nede tüm insanların güç yetiremeyeceği bir şeydir.

---

[8] Bkz. Dr. Yusuf el-Karadavî, İman ve Hayat,

Kocası şaşkın bir şekilde: mutluluğumu kalbimdeki imanımda buluyorum ve kalbime de rabbimden başka hiçbir kimse hâkim olamaz. İşte bu mutluluk hakiki gücün ta kendisidir ve bu imanın hâkimiyetidir.

## ÖĞRENCİ VE ÖĞRETMENİ ARASINDAKİ BİR DİYALOG[9]

İnsanlık için ve onun dışında diğer her türlü canlı ve cansız varlıklar için en büyük ve en yüce olarak kabul edilen Allah'a imanın yerini doldurabilecek eğer gerçekten onurlu bir hayat olarak istiyorlarsa hiçbir şeyin olmadığını zihinlere yerleştirmek için insanı harekete geçirip onu hayra sevk eden en kuvvetli delil olan davetçi (propagandacı) ile öğrenci arasında geçen bu diyalogu naklediyoruz ki bu diyalog hayatın ta kendisidir.

"Ölü iken kendini diriltttiğimiz ve kendisine insanlar arsında yürüyebileceği bir ışık verdiğimiz kimse, karanlıklar içinde kalıp ondan hiç çıkamayan kimse gibi olur mu? İşte kâfirlere yaptıkları (işler) öyle süslü gösterilmiştir. (Enam/

[9] Bkz. el Müctemau'l-Kuveytiyye. cilt I.

122)

Allah yine şöyle buyurdu:

"Allah kimi doğru yola iletmek isterse onun göğsünü İslâm'a açar, kimide saptırmak isterse onun göğsünü o kimse göğe çıkıyormuş gibi dar ve tıkanık yapar." (Enam/120)

—Öğrenci hocasına dedi: bana tarihin başlangıcından beri insanın bildiği en büyük gücü söyler misin? Hiç şüphe yok ki sen insanın şu ana kadar bildiği en büyük gücün füze ve atom bombası olduğunu söyleyeceksin değil mi?

—Hoca dedi ki: Acele etme ey genç! Bana soruyorsun, benden öncede cevap vermeye çalışıyorsun.

—Talebe dedi ki: Özür dilerim ya üstad. Ben bunların cevabını senden dinlemek istiyorum.

—Hoca dedi ki: Beni bırak ta sormuş olduğun soruyu cevaplayayım. En büyük güç atom bombası mı, füze mi, yoksa atom bombasını yapan ve füzeyi hedefe gönderen mi?

—Genç talebe dedi ki: Hiç şüphe yok ki atom bombasını yapan ve füzeyi hedefe gönderen değer ikisinden daha büyük güçtür.

—Hoca dedi ki: Sende benimle aynı düşüncedesin. İnsanın gücü yeryüzündeki diğer maddi güçlerden daha büyüktür.

—Talebe dedi ki: Evet. İnsan yararı için maddeyi kullanır ve onu dilediği gibi yönlendirir

—Üstad dedi ki: Sen insanı mahfeden, öne geçiren, sürekli işler yapmasını sağlayan, bomba ve füze hatta o ikisinden daha güçlü bir kuvvetle karşılaştığın zaman bunun hakkındaki görüşün ne olur?

—Öğrenci aceleyle dedi ki: Hiç şüphe yok ki bu yeryüzünde insanın bildiği en büyük güç odur. Yalnız bu kuvvet nedir? Bunun hakikati nedir? Ondan bahsetme bende ona karşı bende ilgi uyandırdın.

—Hoca dedi ki: Ey oğul muhakkak ki o iman kuvvetidir.

—Genç öğrenci dedi ki: İman neyle olur?

—Hoca dedi ki: Kastettiğim iman yaşamı veren, varlığı insanı yaratan Allah'a imandır. Ceza gününe, her kişiye yapmış olduğu amellerinin verileceği hiç kimseye zulmedilmeyecek olan baki hayatın ebediliğine inanmak, Allah'ın askerleriyle dolu, görülemeyen en geniş bir âlemin varlığına inanmak (ki onlar mukarrebün melekleridir) ilahi vahye inanmak, insanları karanlıktan aydınlığa çıkarıp doğru yola ulaştırmak için Allah'ü teâlanın kendilerine vahiy gönderdiği peygamberlerin insanlar için en büyük model olduğuna, inanmak.

—Meydana gelişin tesadüfü gelişi güzel kadersiz bir şekilde değil bilakis her şeyin bir kaderle olduğuna büyük ve küçük her şeyin yazılı olduğuna inanmaktır.

—Allah'ın yeryüzünde halife seçtiği insanın yüceliğine, Allah'ın insanı yeryüzünün yerleştirdiğine, yeryüzünde insanı bir takım mükellefiyetlerle imtihan ettiğine, ebedi âlem olan Âhiret âlemine onu hazırlamak.

—Ey oğul işte bu, nebilerin, peygamberlerin, Allah yolunda cihat eden sıdıklar, şehitler, Salihlerin davet ettikleri imandır. Bu iman kelimesiyle kastedilen eşsiz manadır. Üstad rahat bir şekilde

anlatıyor genç talebede ona kulak vererek şevk ve iştiyakla dinliyordu.

—Ey oğul bu iman güdülemeyi seven bir güçtür. Aynı zamanda zayıf düşmekten engeller, güçlü gücünü kontrollü kullanır. Galip olanın haddi aşmamasını sağlar. Mağlup olanında ümitsizliğe düşmesini ve yıkılmasını engeller.

—Genç talebe dedi ki: Ey Üstad sen bize önceden insanın başka bir gücünü yani onun aşırı gururlu dik başlı zorba olduğunu anlattın. İşte bu ebedilik arzusu, cinsel istek ve arzu, öfke ve savaş gibi güçlü arzu ve isteklerdir.

—Üstad dedi ki: Evet ya oğul ben bu sözümü unuttum. Şu bir gerçektir ki beşeri istek ve arzular güçlü ve kuvvetlidir. Lakin imanın yakınında güç ve kuvvetleri söner. İman itaat edilmesi gereken emirlerin başıdır. Arzular ise imana boyun eğen hizmetçilerdir. Sana tarihten bir örnek vermemi ister misin?

—Talebe dedi ki: Evet.

—Üstad dedi ki: Efendimiz Yusuf (as) hadisesi sana ulaştı mı? Senin Kur'an-ı kerimde olan Yusuf

suresinde geçen onun kıssasını dinlemen gerekir. Allah'ü Teâlâ onu zikrini ebedileştirdi ve onun kıssasını kayıt altına aldı ki başkaları için doğru yola götüren bir örnek olsun.

Yusuf (as) gençliğinin en güzel çağlarında ömrünün baharında idi. Bir gençte olabilecek güzellik ve her şey ona verilmişti. Yiğitlik olgunluk ve dinçlik sahibiydi. Kader ona mısır azizinin hanımının evinde hizmetçilikle imtihan olmayı takdir etti. Lakin onun gençliği ve güzelliği evinde kaldığı kadının ilgisini uyandırdı. O kadın Yusuf'un kendisinden faydalanmayı murat etti. Kadın kapıları kapattı ve Yusuf (as) hadi bakalım yanıma gel dedi. Yusuf bu arzu ve fitnenin karşısında ne yaptı.

—Genç talebe üstadına dedi ki: Vallahi ya üstat zor bir durum. Yusuf'un imanı için korkulacak bir imtihan. Peki, kadının bu arzusu karşısında ne yaptı?

—Üstat dedi ki: Evet imtihan gerçekten zor lakin Yusuf başarıyla bitirdi. Güçlü arzuların sesi kadını Yusuf'a yöneltti̇ği gibi Yusuf'unda kadına yönelmesini istiyordu. (lakin Yusuf'un kalbindeki imanın sesi daha güçlüydü. Bu davetten onu alı-

koydu.) Kadın tekrar bir daha onu (Yusuf'u) aldatmaya ve kadınların önünde, günahkâr olan kendisine rağbet etmesi için zorlamaya çalıştı. Şöyle diyerek:

"Ben onun nefsinden murat almak istedim. Fakat o, (bundan) şiddetle sakındı. Andolsun, eğer o kendisine emredeceğimi yapmazsa mutlaka zindana atılacak ve elbette sürünenlerden olacaktır!" (Yusuf 32)

Hz. Yusuf, iki zor imtihan arasında kaldı. Ya diniyle imtihan edilip fuhşa ve apaçık günaha dalacak ya da dünyası ve hürriyetiyle imtihan edilip hapse atılacak ve sürünenlerden olacak

—Talebe üzülerek: Yusuf neyi tercih etti?

—Hoca: Allah'ü Teâlâ ona dünyasının selameti karşısında dininin selametini tercih etmesini, imanı söylemeyi nasip etti. Nitekim Kur'an-ı kerim bu durumu bize şöyle haber verir:

"(Yusuf) Rabbim! Bana zindan, bunların benden istediklerinden daha iyidir! Eğer onların hilelerini benden çevirmezsen, onlara meyleder ve cahillerden olurum! Dedi." (Yusuf 33)

—Talebe hocasına dedi ki: Yusuf'a bundan sonra ne oldu?

—Hoca: onu haksız olarak hapsettiler ve hapiste birkaç sene kaldı. Ancak zindanın karanlığı onun kalbindeki nuru söndüremedi, risalet sahibi bir mümin olduğunu unutturamadı. Yusuf zindanda Allah'ın birliğine davet etmeye ve zindandaki arkadaşlarını putperestlikten uzaklaştırmaya devam etti. Nitekim bir rüyanın yorumu / açıklaması hakkında kendisine soru soran iki gence Allah Tealâ'nın kendisine gayb dan öğretmiş olduğunun bir kısmını haber verdi. Sonra şöyle dedi:

"Bu, Rabbimin bana öğrettiklerindendir. Şüphesiz ben Allah'a inanmayan bir kavmin dininden uzaklaştım. Onlar Âhiret-i inkâr edenlerin kendileridir. Atalarım İbrahim, İshak ve Yakup'un dinine uydum. Allah'a herhangi bir şeyi ortak koşmamız bize yaraşmaz. Bu, Allah'ın bize ve insanlara olan lütfundandır. Fakat insanların çoğu şükretmezler. Ey zindan arkadaşlarım! Çeşitli tanrılardı daha iyi, yoksa gücüne karşı durulamaz olan bir tek Allah mı? Allah'ı bırakıp ta taptıkla-rınız sizin ve atalarınızın taktığı bir takım isimlerden başka bir şey değildir. Allah onlar hakkında herhangi bir delil indirmemiştir. Hüküm

sadece Allah'a aittir. O size kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler. (Yusuf 37-40)

—Talebe dedi ki: bu hapsedilmiş müminin akıbeti ne oldu?

—Hoca: Yavrucuğum, (güzel) akıbet, devamlı mütteki (sorumluluğun bilincinde olan) müminlerdir. Bu sünnetullahtır. Allah'ın sünnetinde herhangi bir değişiklik bulamazsın. Cahilin âlime, hastanın doktora, yolunu kaybetmiş denizcinin yol gösteren yıldıza ihtiyaç duyduğu gibi toplumda ona ihtiyaç duyar. Onu (Yusuf'u) hapiste tutacak bir sebep bulamadılar. Ve serbest bıraktılar. Yusuf öncelikle kendisinin suçsuz olduğu ortaya çıkıncaya kadar hapisten çıkmayı reddetti. Sonra hapisten masum, başı dik, alnı ak olarak çıktı. Kral dedi ki:

"Onu bana getirin, onu kendime özel danışman edineyim. Onunla konuşunca: bugün sen yanımızda yüksek makam sahibi ve güvenilir birisin dedi. Beni ülkenin hazinelerine tayin et! Çünkü ben (onları) çok iyi korurum ve bu işi bilirim dedi. Ve böyle Yusuf'a orada dilediği gibi hareket etmek

üzere ülke içinde yetki verdik. Biz dilediğimiz kimseye rahmetimizi eriştiririz. Ve güzel davrananların mükafatını zayi etmeyiz." (Yusuf 54-56)

Bu makam Yusuf'un imanı için başka bir imtihan idi. Musibetle imtihan edildiği gibi nimetle de imtihan edilir.

—Talebe: Nimetle nasıl imtihan edilir?

—Hoca: Allah Teâlânın şu ayetini okudu. "Bir deneme olarak sizi hayırla da şerle de imtihan ederiz." (enbiya 35).

Bazı insanlar kendine hâkim olur, sabreder tasalanmaz. (Fakat) nimetle imtihan edilince şımarır, büyüklenir, gurura yenik düşer. Fakat Yusuf aziz (yönetici) oldu. Zindanda ki Yusuf'tan herhangi bir değişiklik sadır olmadı. O dünyaya hükmetti, dünya ona hükmetmedi. O mısırın maliyesine (hazinesine) hâkim oldu, fakat hazine (mal) onun kalbine sahip olamadı. Önüne yemek konunca doyuncaya kadar değil, ihtiyacını karşılayacak kadar yerdi. Bu durumun sebebi kendisine sorulunca dedi ki: Kendim doyunca fakirlerin açlığını unutmaktan korkarım.

Bir defasında kardeşleri babasına sahip olmak isteyince doğru sözlü Yusuf'un imanı ortaya çıktı. Yusuf'un kardeşleri babalarının sevgisi sadece kendilerine ait olsun diye Yusuf'u öldürmek istediler. Sonra onu kuyunun dibine attılar. Sonra değersiz bir pahaya, sayılı birkaç dirheme sattılar. Onu değersiz, köle gibi gördüler.

Kardeşleri Filistin'den geldiler, yardım ve erzak istediler. Yusuf, onlardan intikam almaya gücü yettiği halde onları affetti, bağışladı. Ve dedi ki:

"Bugün sizi kınamak yok, Allah sizi affetsin! O, merhametlilerin en merhametlisidir." (Yusuf 92).

Bakanlık ve yönetim Yusuf'a düzgün davrandıktan ve Yusuf'ta ana-babasına ve kardeşlerine kavuşmakla gözü aydın olduktan sonra Yusuf kendisi bakanlıktakilere daha iyi davrandı ve maliyeyi daha iyi muhafaza etti ki: Allah'ın rızasına nail olsun, ebedilik yolunda Allah'a mülâki olma mutluluğuna ersin. Me'sur duasıyla Allah'a yöneldi:

"Ey Rabbim! Mülkten bana (nasibimi) verdin ve bana (rüyada görülen ) olayların yorumunu öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Sen dünyada da Âhirette de benim sahibimsin. Beni Müslüman

olarak öldür ve beni Salihler arasına kat!" (Yusuf 101)

Yavrum işte bu kuvvetli iman örneklerinden bir örnektir. Bunda gençler için bir model, akıl sahipleri için ibret, inkârcılara karşı bir hüccet, inanan bir toplum içinde bir hidayet vardır.

## YÖNLENDİRME VE DÜZELTME

Öğrenci hocasının yanına girdi, ona selam verdi ve huzurunda edepli, terbiyeli bir şekilde oturdu.

—Hoca dedi ki: Bugün senin yüzün gülüyor, çok neşelisin, çok sevinçlisin.

—Öğrenci: Evet, dedi. Niçin sevinçli olmayayım. Geceleyin iki büyük hazineyle karşılaştım. Her ikisi de hocamın tevcihlerindendir, yönlendirmelerindendir. Ruhunun kaynağı, imanın coşkunluğu, terbiyenin doğruluğu (bunlardandır). Kendim için bu iki hazineden birini muhafaza edeceğim. Çünkü o sadece bana aittir. Bunda hiçbir kimsenin bana ortak olması gerekmez veya işimden bir şey bilmesi gerekmez.

Birincisini size açıklayacağım. Belki ondan

faydalanmak için sizden yolumu aydınlatacak olan ve onu anlamam sebebiyle hayırlar elde edeceğim yönelişler bulabilirim. Fakat ben ikincisini tercih ediyorum. Çünkü Allah Teâlâ bu konuyu ortaklık kabul etmeyen bireysel kabul etmiştir. Bu işte ortaklık olsaydı iş fasit olurdu. Fakat bu kalbi işlerdendir, bu konuda şöyle denmiştir: "Beni lisan-ı halim gibi çağırıyor. Uzakta da olsa (bu) bana sevinç ve rahatlık veriyor

—Öğretmen: "Bildin" dedi

—Öğrenci: Hayır dahası da var. Dinle bak onlardan neler ezberledim:

Yoktur ışığa, ihtiyacı, oturduğun evin

Kıyametle delilimiz özlenen yüzündür senin."

—Öğretmen: Daha yok mu? Öğrenci şöyle devam etti:

"Şarkı söyledi sevgilim bana; bende onun gibi (söyledim)

Biz onlar gibiydik hep, onlarda bizim gibi"

—Öğretmen: "Daha… ? Öğrenci şöyle devan etti:

"Kalbe şifa bir hazrettir o, hep onu anarım.

Güvendiğim Mevla'mdır o, sadece ondan dilerim."

Dedi ki: "Bu gizli hazine ve sırla ilgilidir….." Ancak açık / aşikâr hazineye gelince işte beni asıl sevindiren şeydir ki benim sevincimi açığa çıkarıp öğretmenimin görmesini sağlayandı. O da Peygamberimizin (s.a.v) şu hadisinde olduğu gibi müjdelerindendir. Peygamberimiz bir kutsi hadisinde şöyle buyurdu:

"Kulum bir günah işledi ve "Ey Allah'ım beni bağışla" der." Allah: "Kulum bir günah işledi ve günahı bağışlayan bir rabbinin olduğunun bilincine vardı." Der ve günahını bağışlar. Kul tekrar bir günah işler ve "Ey Allah'ım beni bağışla "der. Allah: "Kulum bir günah işledi ve günahı bağışlayan bir rabbinin olduğunun bilincine vardı" der ve günahını bağışlar. Kul tekrar günah işler ve "Allah'ım günahımı bağışla" der. Allah: "kulum bir günah işledi ve günahı bağışlayan bir rabbinin olduğunun bilincine vardı. Kulumu bağışladım artık dilediğini yapsın" der.

Öğretmen ve öğrenci birbirlerine uzunca bir şekilde baktıktılar. Sonra öğrenci: "Bu zikrettiğin şey hazineye giden yollardan sadece biri diğeriyse Rasûlullah'ın (s.a.v) şu sözüdür:

"Allah'a yemin olsun ki siz günahkâr bir millet olmasaydınız Allah, sizi yok eder ve yerinize günah işleyen bir kavim getirirdi. Onlar günahlarında dolayı Allah'tan mağfiret diler, Allah'ta onları mağfiret ederdi."

Bunun üzerine öğretmen: "bu çok güzel ve hoş bir şey, ama bu kapıdan girip bu yolda silahsız yürüme. Bu yolun silahı ise itaat etmek, namaza, zikre, murakabeye devam etmek, Allah'tan korkmak ve şeytanın vesvese ve hilelerine dikkat etmektir."

Neyi kastettiğimi biliyorsun değil mi?

—Öğrenci: Söylediklerinizden şunu anladım. "Kul Allah'ın sonsuz rahmet ve faziletine dayanarak, ma'siyet ve günahları bilerek yapacak şekilde Allah'ın fazlına mutlak ve sınırsız anlamda güvenmemesi gerekir."

—Öğretmen: Zikrettiğim hadislerde ki maksat bu

değildi. Burada ki kasıt; Şayet insan, hata işler, yüz üstü kalır ve zor duruma düşerse Allah'ın rahmetinden ümidini kesmemelidir. Bilakis, şu ayeti kerimede olduğu gibi Allah'ın şu çağrısına uymalıdır: "Ey kendilerine karşı işledikleri haksızlıkta ileri giden kullarım! Sakın ha Allahın rahmetinden ümidinizi kesmeyin! Muhakkak ki Allah tüm günahları affeder. Zira O, çok acıyan ve çok bağışlayandır." (zumer 53)

İnsan bir kusur işler veya hata ederse bu hatasında ısrar etmemeli, nefsini kınamamalı ve tövbeye koşmalıdır. (A'raf 201)

Kul emin bir şekilde rabbine yönelir ve onu geri çevirmeyeceğini, Allah'ın tövbe edenlere icabet edeceğini ve temizlenenleri sevdiğini bilir. Ayrıca, Allah Teâlânın; geceleyin günah işleyenlerin tövbe etmesi için gündüz; gündüzün günah işleyenlerin tövbe etmesi için gece tövbe kapısını açacağını bilir.

Tövbe kapısı kıyamete kadar açıktır. Tövbe konusunda kul ile rabbi arasında bir vasıta da yoktur. Bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Kullarım eğer senden beni sorarlarsa ben onlara

çok yakınım. Dua edenin duasına icabet ederim. Öyleyse benim çağrıma karşılık verin ve sadece bana inanıp-güvenin, umulur ki böylece doğru yolu bulursunuz!" (Bakara 186)

Daha sonra öğretmen sustu, düşündü ve öğrencisiyle manalı bir şekilde bakıştıktan sonra şöyle dedi: "eğer senin hazinenin cevherleri bu türden cevherler olursa ne mutlu sana. Sakın ola ki gafil olma, böbürlenme ve bu yolda silahsız yürüme. Bu seni tehlikeye düşürür. Her zaman sabırlı ol, Allah sana yardım eder. Hazineni koru ve ondan istifade et.

—Öğrenci: "Emrin başım üstüne! İnşallah sahip olduğum hazinenin mücevherlerini koruyacağım. Çünkü bu hazine benim için çok değerlidir. Nefsimi ıslah edip, itaat ederek nefsimi yaratandan ayırmayacağım. Bu itaatlerin ilki namazdır. İnsanları, benim üzerinde bulunduğum yola çağıracağım ve söz veriyorum size hocam! Âlimlerin sultanı İzz Abdisselam'ın bu konudaki sözlerini ezberleyeceğim.

(İzz b. Abdisselam) şöyle diyor:

"Dini yüceltmek amacıyla kişinin kendini tehlikeye

atması meşrudur. Bundan dolayı Müslüman bir savaşçının, müşriklerin safında gizlenmesi caizdir. Aynı zamanda emr-i bi'l-ma'ruf nehy'i anil münker konusunda da kişinin kendini tehlikeye atması, güçlü huccet ve delillerle dinine hizmet etmesi meşrudur. Kim bir konuyla ilgili nefsinden korkarsa vücup işlerden düşer ve o kişi müstehap olur. Ama kim Allah'ı kendi nefsine tercih ederse Allah onu tercih eder. Kimde insanların hoşlanmadığı bir şey ile Allah'ın rızasını dilerse Allah ondan razı olur ve insanları ona razı kılar; ancak kim Allah'ın hoşlanmadığı bir şey ile insanların rızasını kazanmaya çalışırsa Allah da ona gazap eder ve insanları ona karşı gazaplandırır. Allah'ın rızasını kazanmaya çalışmak onun dışındakilerin rızasını kazanmaktan daha üstündür.

"Hayat acı olsun senle aram güzel olsun yeter.

Âlem gazap etsin sen benden razı ol yeter"[10]

—Öğretmen: Bu sana yeter, sana güveniyorum. Daima sabır ehlinden ol; Allah sana yardım eder, seni korur ve gözetir.

---

[10] Tabakat-ı sübki s/90

EŞİTLİK FİDANI

Namazda insanlar için pek çok ameli ders vardır.

İnsanlar aynı safta aynı kıbleye yönelerek ve aynı anda hareket ederek ve aralarında zengin, fakir vs. olmaksızın ve kendilerine önceden bir yer ayırma olmaksızın. Mescide ulaşma zamanlarına göre durdukları saflarda ki İslam ilk safta durmayı teşvik etmiştir. Allah'a yönelirler. Secde ise ubudiyet ve tevazu ile Allah'a boyun eğmenin en önemli ruknü sayılmıştır. Çünkü ayette Allah (cc):

"Ey iman edenler, Rüku yapın, secde yapın ve rabbinize ibadet edin" (Hac 77) buyurmuştur.

İnsanın en şerefli şeylerden birisi alnıdır ve ubudiyet için namazda alnını yere koyar. Bazı zaman ve durumda da gerekirse toza bular.

Ey! İman eden kimse: Kendini hesaba çek ve namaz dışında da alnını secdeye koy, kendi nefsinin içinde bulunduğu durumları düşün. Buna razı olup bunu kabul eder misin? Şüphesiz nefsinde bir eksiklik ve bu durumdan dolayı bir darlık bulursun. Oysa secdede alnını yere koyarken huşu içinde (Allah'ı tesbih eder, seni en güzel şekilde

yaratan Allah'ı düşünür ve mutlu olursun). Eğer namazın kabul olursa bu mutluluğun daha da artar. Bu secdeyi günde en az 34 kere yaparsın.

Normal zamanda ayağını koyduğun yere alnını koymayı namaz dışında yapmayı kabul eder misin? Ya da âlemlerin rabbi olan Allah dışında bir varlık için secde yapmayı kabul eder misin? Konumun ne olursa olsun istersen dünyanın hâkimi ol Allah bunu affeder mi? Asla, Allah katında herkes eşittir ve insanın Allah'a en yakın olduğu zaman secdede ki zamanıdır.

Allah (cc) insanların dış görünüşlerine ya da toplum içerisinde ki statülerine bakmaz. Bilakis insanların kalplerine ve niyetlerine bakar. Niyetinde namazda önemli bir rolü vardır.

İbn Kayyım İğâsetü'l-Lehfan'da şöyle diyor:

"Niyet, bir şeye yönelme ve (yapmaya) azmetmek demektir. Onun mahalli kalptir ve aslında niyetin dille bir alakası yoktur."

Kur'an da Allah (cc) "Dini Allah'a has kılarak ibadet etmekle emrolundular" (Beyyine 5) buyurmaktadır. Bir hadiste peygamber efendimiz

(s.a.v) ise

"Ameller niyetler göre değer kazanır. Her insana sadece niyet ettiği şey vardır. Eğer bir bir kimsenin niyeti Allah ve Rasûlünü hicret etmekse, onun hicreti Allah ve Rasûlünedir. Eğer onun niyeti ulaşacağı bir dünyalık ya da nikâhlayacağı bir kadına ise onun hicreti de onlaradır" buyurmaktadır.

Burada fiili bir hakikatte ortaya çıkmaktadır ki zengin, fakir, amir, memur, yaşlı, genç herkes aynı safta durmakta fakat ihlassız zenginin kini değil, ihlâslı fakirin amelini kabul etmektedir. Kalbi dünya, para vs. ile meşgul olanlarınkini kabul etmemektedir.

Namazda huşu içinde bulunması ve namazlarının kabul olmamasında korkmak bunun için titiz davranmak en önemli vecibelerden biridir.

-NAMAZDA Kİ BİRLİK-

Burada en güzel durumlardan birisi şudur ki kişi gece ve gündüz rabbinin huzurunda ona iltica eder ve Kur'an dan okuduğu fatiha'nın olsun diğer kolayına gelen ayetlerden takva, iyi ahlak, miras,

medeni hukuk, ceza hukuku, savaş – barış ve anlaşmalarla ilgili olsun ayetlerin manasını tefekkür eder ve Allah'ı huşu ile secde eder.

…GÖKLERDE VE YERDE:"

Bu, davetçilerin efendisinin hayatından bir kesittir. Hz. Peygamberin hayatı, insanları her türlü yüce değere çağıran davranış şeklidir. Bu özelliğiyle de dini unsurların kendisinde temsil bulduğu yüce bir örnek bir şahsiyet olmuştur. İnsanların arasında yaşamış ve etten ve kandan oluşan insanların gözleriyle gördükleri tam bir örnek olmuştur. İnsanlar arasında sürekli olarak yaptığı davetin ahlakiliğiyle hayatının tüm durumlarına cevap verebilen birisi olarak yapmıştır.

Üstat Mevdûdî şöyle diyor:

"Namazın hakikati günde beş kez gece ve gündüz dilinde ve amellerinle iman ettiğin şeyleri tekrar etmen ve hatırlamandır. Sabahleyin uyanınca henüz başka bir şeyle meşgul olmadan önce rabbinin huzurunda temiz bir şekilde durmandır. Sonra onun huzurunda secde ederek, rükûda iken otururken ve yatakta iken kulluğunu ikrar etmendir, ondan yardım dilemen ve onun seni doğru yola

eriştirmesini istemendir. Ve onunla senin aranda ki itaat ve kulluk yapma hususunda ki sözü yenilemendir.

Allah'ın gazabından uzaklaşma ve rızasını elde etme konusunda ümitler olduğunu dile getirirsin ve Allah'ın kitabını okursun, onun Rasûlünün doğruluğuna şahadet edersin, Allah'ın mahkemesine döndürüleceğin, amellerinden sorulacağın ve hak ettiğin karşılığı bulacağın o günü hatırlarsın."[11]

## NAMAZ MİRAÇ'TIR

Fikirler sınırlanamaz, diller susturulamaz, organlar susmaz ve sakinleşmezler. Nefsimizle en azami derecede ilgilenmezsek ve hayatımızı faydalı şeylerle doldurmazsak basit ve küçük işlerle meşgul oluruz. Nefsimizle hayrı işlemeyi alışkanlık haline getirmezsek şer mutat hale gelir. İslam'ın farzlarında Müslüman'ın şanını yücelten durumlar vardır ve emrettiği kişiyi yüceltir. İnsanların nefislerinde sorumluluğu az ve basit olan işlere meyil vardır. Nitekim nefisler için meşakkatli

[11] Onun İslam'ın ilkeleri adlı eserine bkz.

işlerden söz konusudur. Cihat ve mücadele ruhundaki zorluktan dolayı (Cennet zorluklarla, cehennem ise şeheviyâtla çepeçevre kuşatılmıştır).

Bunun içindir ki nefislerimizi zorluklar her ne olursa olsun gücümüz yettiğince yüceltmeye çalışmalıyız. İşlerin en yücelerine alışıncaya kadar ve yüce seviyelere muttaki olana kadar zorluklara karşı tahammül etmeye alışmalıyız. Her türlü basit ve değersiz işlerden uzak durmak gerekir "Doğrusu Allah, önemli (büyük) işleri sever ve değersiz işlerden hoşlanmaz".

Nefis yüce hasletlerle ve Allah'a teat ile meşgul olarak terbiye etmek gerekir, tâki nefis, değersiz ve adi şeylerden hoşlanmaz duruma gelsin. Nefis, ruhi lezzeti ancak namazla, Allah'a itaatle, Kur'an okumakla, iyiliği emredip kötülükten nehy etmekle tadabilir.

Nefislerde yücelik ve aşağılık duygusu vardır, yine nefislerde hayır ve şer, iyi ve kötü vardır. Sen kendi nefsini hayırlara yönlendir, nefsine iyilik yönlerini taahhüt et. Nitekim Yüce Allah her zaman doğru söyler, şöyle buyuruyor:

"Nefsi ve onu düzenleyene ve sonrada ona

bozukluğunu ve korunmasını ilham edene ki, gerçek kurtuluş bulmuştur. Onu temizlikle parlatan, onu kirletip görmende ziyan etmiştir."[12]

[12] Şems Sûresi ayet (7-10)

# SONUÇ

İbadetin faziletini ve anlamlarını bir araya toplayan bu hadis risalesinin sonunda şunu kaydetmekte yarar görüyorum: İmâm Ahmed b. Hanbel Müsned'inde Hz. Peygamberin şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Allah [Azze ve Celle] Yahya b. Zekeriyya (a.s)'a beş şeyi bilmesini ve İsrail oğullarının da bu beş şeyle amel etmelerini emretti. Ancak O, neredeyse bu görevi yerine getiremeyecekti. İsa (a.s) Yahya (a.s)'a şöyle dedi:

"Doğrusu sen yapman gereken beş şeyle emrolundun ve İsrail oğulları da bu beş şeyi yapmakla emrolundular. Bu emirleri ya sen ulaştırırsın ya da ben onlara ulaştırırım."

Yahya (a.s) şöyle dedi:

"Ey kardeşim, insanları uyarma konusunda sen benden önce davranırsın, azap olunmaktan ve Allah'ın beni yola geçirmesinden korkarım" dedi.

Yahya (a.s) İsrail oğullarını Beyt-i Makdis'te topladı . Öyle ki sonunda mescit ağzına kadar doldu. Yahya (a.s) mescitte yüksekçe bir yere oturdu, Allah'a hamdü senalarda bulundu sonra şöyle dedi:

"Doğrusu Allah bana beş şeyi yapmamı emretti ve bu beş şeyi sizlerinde yapmasını emretti.

Birincisi: Yalnızca Allah'a ibadet etmeniz ve ona hiçbir şeyi ortak koşmamanızdır.

Bu adamın durumu şuna benzer; Bir adam ki kendisine has altın ve gümüşten bir köle almış, köle ise çalışmaya başlamış ve elde ettiği geliri efendisinden veriyormuş, hanginiz böyle bir köle ister? Doğrusu Allah sizi yarattı ve size rızklar verdi. Ona kulluk edin ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın. Size namaz kılmanızı emretti, Allah, kulu yüz çevirmediği sürece ona teveccüh eder.

Namaz kıldığınızda yüz çevirmeyin ve Allah size oruç tutmanızı emretti. Bunun misali yanında bir kese altın bulunan bir adamın durumuna benzer ki o kesenin içinde vardır… Onların tüm gruplarında misk kokusu bulursun. Allah nezdinde oruçlunun ağız kokusu misk kokusundan daha temiz ve sevimlidir. Sadakayı emredenlerinizin misali düşmanın esir alıp ellerini boynuna bağlayarak öldürmek için öne çıkarılan kimsenin misali gibidir. O da onlara kendimi

sizlerden fidye ile kurtarabilir miyim der ve kendisine fidye olarak kendisini kurtarıncaya kadar her şeyi verir. Allah'ı çokça zikretmeyi emredeninizin misali kendisini düşmanın esir almaya koştuğu kimsenin misali gibidir. Kaleye kaçarak oraya sığınır. Kulun Allah'ı zikretmeye devam ettiği hali şeytandan en korunmuş halidir.

Yine Rasûlullah dedi ki:

"Ben size Allah'ın bana emrettiği beş şeyi emretmekteyim:

Cemaate uymayı, emire kulak verip ona itaatı. Hicreti bir de Allah yolundaki cihadı. Kim ki cemaatten azıcık bir şekilde ayrılırsa ona dönmediği sürece [ve hala cahiliye âdetine devam ediyorsa] o cehenneme diz üstü atılanlardan olur. Namaz kılsa da mı? Diye sorul du Hz. Peygamber "Namaz kılsa ve oruç tutsa bile. Müslümanları Allah'ın Müslüman, müminler ve Allah'ın kulları olarak isimlendirdiği isimlerle çağırın. "[1]

[1] Müsnedi Ahmed. Hadis hasen olup İbn Kesir tefsirinde de geçmektedir. Bkz. I/51.